

Lesník

ČASOPIS ZAMESTNANCOV š. p. LESY SR BANSKÁ BYSTRICA • jún 2014

6

Ludia pre lesy, lesy pre ľudí

Obsah

- 3** Editoriál
- 3** Anketa
- 4** Príhovor generálneho riaditeľa Ctibora Határa
- 5** Kalamita Žofia
- 6** Aviami po stopách kalamity Paulína
- 7** 25. výročie hnutia PRO SILVA odborný seminár
- 8** OZ Prievidza – závod s miliónovým ziskom
- 10** Prehliadka trofejí a zhodov na Zálomskej
- 11** Rybárčenie žarnovických lesníkov
- 12** Naj plagát k filmu Zomierajú postojáčky
- 13** Oravský Deň lesov
- ~ Šiškofón v hriňovskej knižnici
- 14** Voskovanie sadeníc
- 15** Les v Skanzene - Kysucký detský les
- 16** 25 rokov dizajnu na TU vo Zvolene
- ~ Noc múzeí 2014
- 17** Les v Špeciálnej škole v Novej Bani
- 18** Keď je poľovníctvo životný štýl...
- 20** List študentov lesníckej školy v Banskej Štiavnici z roku 1919
- 21** 110 rokov od narodenia Ing. Pavla Korpeľa
- ~ 150. výročie priekopníckej práce Rudolfa Geschwinda
- 22** Konferencia OZ Drevo - lesy - voda
- 23** Spolupráca považskobystrických lesných pedagógov
- ~ Prístupový kód
- 24** Milí kamaráti Pre deti
- ~ Zasmejte sa
- ~ Uveríte?
- ~ Sudoku
- 25** Chata Breinerka Naše zariadenia
- ~ Diviacie karé na borievkach s čerešňovou omáčkou Receptár
- 26** Sú naše krušpány ohrozené votrelcom z východnej Ázie?
- 27** Kalendár historických udalostí
- ~ Životné jubileá
- ~ Pracovné jubileá
- ~ Pozvanie
- ~ Múzeum vo Svätom Antone
- 28** Kalamity menia krajinu

5

10

12

18

Lesník

časopis zamestnancov
š.p. LESY SR
Banská Bystrica
jún 2014

Šéfredaktor:
Ing. Vlastimil Rezek (vr)

Redaktori:
Ing. Ivan Hanula
Jiří Junek
Ing. Milan Longauer
Mgr. Anna Sliacka (as)

Stáli prispievatelia:
Mgr. Tatiana Figurová
Ing. Viliam Stockmann

Grafická úprava:
ANGEMY, s.r.o.
www.angemy.eu

Foto na obálke:
Vlastimil Rezek

Adresa redakcie:
LESY SR, š.p.
Námestie SNP č. 8
975 66 Banská Bystrica
telefón: 048/43 44 278
fax: 048/43 44 191
e-mail: vlastimil.rezek@lesy.sk

Kalamity v našich lesoch boli, sú a budú. Raz stromy poškodí vietor, inokedy sneh a takmer vždy sa postupne pridá niektorý zo škodcov z ríše hmyzu. Nie vždy sa však stretáme s takým množstvom polámaných a vyvrátených stromov, aké za sebou zanechala víchrica z 15. mája. Približne štyri milióny kubíkov, také sú posledné odhady množstva poškodených stromov podľa Slovenskej lesníckej komory. Kalamita v rozsahu približne polovičnej ročnej ťažby dreva na Slovensku je tak porovnateľná s následkami tatranskej veternej smršte pred desiatimi rokmi.

Tým sa ale podobnosť v zásadných bodoch končí. Zatiaľ čo v Tatrách padlo na malom území veľké množstvo prevažne smrekového dreva, Žofia v roku 2014 vyvrátila najmä listnaté porasty s prevahou buka takmer na celom Slovensku.

Čo sa však naopak nezmenilo, je ochota niektorých spracovateľov dreva pomôcť majiteľom a správcom lesov so spracovaním tohto dreva. Samozrejme za zvláštnych podmienok zodpovedajúcich krízovému stavu, to znamená najmä vyššie dodávky smreka za nižšie ceny. No čo už, biznis je biznis, a keď má partner problémy, treba to využiť.

Čo je tiež veľmi podobné, sú reakcie niektorých novinárov na kalamitu, kde sa tvárou otočenou k vyvráteným bukovým porastom neváhajú pýtať na umelo vysadené smrekové monokultúry a ich odolnosť voči víchrici.

Marcel Jurek

Anketa

Víchrice Žofia z 15. mája poškodila podľa predbežných odhadov na Slovensku takmer štyri milióny m³ dreva. Zmenila táto prírodná katastrofa vašu obchodnú politiku? Podarí sa vám kalamitu spracovať ešte v tomto roku?

Ing. Ján Jurica
generálny riaditeľ VLM SR, š.p.

Za posledné dve decéniá sme sa už museli niekoľkokrát vyrovnávať s takouto situáciou, kedy prírodný úkaz zmenil plány, predpoklady, a s tým súvisiace činnosti lesníckych subjektov.

Rozsah víchricy Žofia naplní zhruba tretinu výšky ťažby dreva na Slovensku. Pri dobrom manažmente nemusí dôjsť ku kolapsu ceny za m³, ale začali sme veľmi krízovo a niektorí odberatelia to už využívajú. Dovolím si tvrdiť, že ešte nie je na trhu ani promile drevnej hmoty z víchricy Žofia, ale cena piliarkej guľatiny v dopyte už klesla o 15 %. Druhý problém vidím v tom, že víchrica poškodila jednotlivé lesné celky na pomerne veľkej výmere, aj tam, kde sa predtým nevyskytovala. To prinieslo potrebu zvýšených nákladov na spracovanie poškodených stromov (výstavba cestnej siete, skladov, prístupenie porastov, náročnosť technológie spracovania kalamitného dreva), malé šťastie v tomto lesníckom nešťastí je u VLM to, že vplyvom podmočenia porastov došlo k poškodeniu stromov vyvrátením, čo nám dáva viac času na ich spracovanie. Tretí problém je už súčasný prebytok drevnej hmoty na trhu, a to z dôvodu miernej tohtoročnej zimy.

Stratégia VLM bude nasledovná: samozrejme spracovať víchricou poškodené porasty v čo najkratšom čase v zmysle platnej legislatívy, v prípade výrazného tlaku odberateľov na ceny obmedzíme predaj jednotlivých sortimentov do doby, kým dopyt po sortimente znova prevýši ponuku. Drevná hmota do toho času bude ponechaná na skladoch dreva, ošetrovaná proti znehodnoteniu.

Prajem všetkým kolegom zo štátnych lesov, aby sa im podarilo spracovať

kalamitu v čo najkratšom čase. Samozrejme, aj všetkým ostatným kolegom, ktorým víchrica Žofia spôsobila škody na lesných porastoch. Zmena klímy Zeme sa prejavuje už aj v našich zemepisných šírkach a tomu budeme musieť do budúcnosti prispôbiť svoju činnosť a hospodárenie.

Ing. Milan Dolňan
riaditeľ Lesy mesta Brezno

Rozsah kalamity na Slovensku neprevyšuje jeho etát. Celý rozsah by sme mali spracovať v tomto roku, takže cenník nie je potrebný. Pri rozumnom postoji nebude dreva prebytok. Tlak na nižšie ceny je pochopiteľný, a to aj z dôvodu relatívneho naplnenia potrieb trhu z priaznivého počasia, počas zimných ťažieb. Problém vidím v tom, že kalamita padla do letného teplého obdobia, čo vytvára výborné podmienky na znovu navýšenie početnosti podkôrneho hmyzu. Kalamita spôsobuje na spracovanie zvýšené náklady a celkové speňaženie dreva je nižšie, z dôvodu jeho polámania a čiastočne zo zaradenia do kvalitatívne lacnejších sortimentov.

Ing. Jozef Jendruch, PhD.
riaditeľ spoločnosti Pro Populo Poprad

Víchrice Žofia z 15.5.2014 veľmi zmenila obchodnú politiku spoločnosti PRO POPULO Poprad, s.r.o., ba dovolím si tvrdiť, že zmenila obchodnú politiku v rámci celej strednej Európy. Čo sa týka našej spoločnosti víchrica Žofia vyvrátila, resp. vylámala náš štvorročný etát.

S určitou vieme povedať, že kalamitu sa nepodarí spracovať do konca roka 2014 aj napriek tomu, že k dnešnému dňu sme posilnili vlastné výrobné kapacity o sedem harvesterových uzlov.

Ing. Peter Líška
riaditeľ Štátnych lesov TANAPu

Víchrice Žofia z 15.5.2014 zlomila alebo vyvrátila na pozemkoch v správe Štátnych lesov TANAPu 135.000 m³ zdravého smreka, smrekovca a borovice, z toho 20.000 m³ v bezzásahovej zóne TANAPu. Táto kalamita je 15 x menšia, ako tá po víchrici Alžbeta z 19. novembra 2004, kedy sme boli vzhľadom na jej rozsah nútení prijať mimoriadne opatrenia, vrátane zmeny obchodnej politiky organizácie. Predpokladáme, že sa nám podarí kalamitu v zónach s aktívnou starostlivosťou o les spracovať do konca roka, bez zmien obchodnej politiky organizácie. Neplánujeme v tejto situácii vyhlasovať obchodné súťaže na predaj kalamitnej hmoty pri pni podľa odporúčaní niektorých „drevárov“. Dôvodom sú už osvedčené praktiky víťazov obchodných súťaží maximalizovať ťažbový zisk minimalizovaním nákladov na úkor šetrného prístupu k lesným ekosystémom, mnohokrát s fatálnymi následkami.

Príhovor generálneho riaditeľa

Milé kolegyně, vážení kolegovia,

podnik LESY Slovenskej republiky sa v posledných rokoch po odznení hospodárskej krízy a útlme lykožrútovej kalamity dostal do dobrej kondície a v súčasnosti je stabilnou a prosperujúcou firmou. Plány, ktoré malo vedenie podniku na tento rok však padli 15. mája spolu s viac ako dvomi miliónmi kubíkov dreva pováľanými víchricou Žofia. Vyčinenie prírodných živlov sa dotkne nás všetkých. Iste viete, že vedenie podniku okamžite nariadilo zastaviť všetky úmyselné ťažby dreva a nariadilo prednostné spracovanie kalamitnej hmoty. Niektoré závody budú vypomáhať v najpostihnutejších regiónoch a otvárať sa budú aj zmluvy s odberateľmi, ktorí budú odberať drevo najmä z kalamitných oblastí. Pretože očakávame rast nákladov na spracovanie oproti klasickej ťažbe, meniť sa bude aj hospodársky plán podniku.

Je našou povinnosťou sa s kalamitou vyrovnáť tak, aby sme v čo najvyššej miere obmedzili straty, ktoré pri spracovaní polámaného a vyvráteného dreva zákonite prídu. Nechcem tu rozprávať o zaparení buka, hrozíacej lykožrútovej kalamite či o potrebe kvalitnej manipulácie poškodených stromov. Všetci ste odborníci na svojom mieste a viete, čo máte ako lesníci robiť. Chcem vás iba požiadať, aby ste, každý v rámci svojich možností pomohli s urýchleným spracovaním tejto kalamity, najmä tam, kde je k dispozícii kvalitnejšie drevo.

S ponukou na pomoc so spracovaním kalamitného dreva prišlo krátko po veternej smršti viacero záujmových skupín. Žiaľ, nie vždy boli nezištné. Navrhovať znižovanie cien dreva v čase, keď lesníci budú mať

zvýšené náklady na spracovanie kalamity, nie je práve dobrým príkladom dlhodobej a partnerskej spolupráce. Najmä, keď niektoré firmy v minulosti zdôvodňovali návrhy na znižovanie cien práve na základe nákladov na spracovanie. Stanovisko lesníkov je v tomto prípade jasné a prezentovali ho v tlačovej správe Slovenskej lesníckej komory. Vzhľadom na to, že množstvo kalamitného dreva je nižšie ako plánované ťažby do konca tohto roka, nepredpokladá sa výrazný rast ponuky dreva na trhu. Pokiaľ by prišlo k prepadu cien, budú lesníci nútení nechať drevo na skladoch a počkať s jeho predajom až sa ponuka a dopyt vyrovná a ceny sa vrátia na spravodlivú úroveň.

Rovnako využili kalamitu niektorí naši obchodní partneri na útoky voči štátnemu podniku prostredníctvom médií. Opäť sa našiel dôvod spochybňovať obchodnú politiku podniku a špekulovať nad možnosťami zvyšovania dodávok (pripomínam smrekového!!!) dreva niektorým spracovateľom. Na našu ponuku zvýšiť dodávky bukových piliarskych sortimentov však zareagovali veľmi vľadne a bez zásadných ponúk.

Kolegyně a kolegovia. Napriek všetkým týmto sprievodným negatívnym skutočnostiam som presvedčený, že svojou profesionálnou a intenzívnou prácou pomôžete pri odstraňovaní následkov veternej smršte tak, aby sme ochránili majetok štátu, zabránili škodám a zároveň pripravili podmienky na nasledovné urýchlené zalesnenie postihnutých lokalít. Za vedenie podniku môžem sľúbiť, že urobíme všetky opatrenia, aby ste k tejto úlohe mali pripravené vhodné podmienky.

Lesu zdar!

Ctibor Határ

Kalamita Žofia

Milión kubíkov pováľaného ihličnatého dreva a ešte o niečo viac listnatého. Taká je predbežná bilancia májovej víchrice, ktorá na Žofiu narobila vrásky nejednému lesníkovi. Niektoré porasty ako keby prevalcovali obrovským valcom. Nezostal stáť jediný strom. A hoci sa televízni aj ostaní redaktori pretekali, aby ukázali, čože nám to zasa spadlo vo Vysokých Tatrách, iba na odštepnom závode Rimavská Sobota zaevidovali väčšiu kalamitu ako v celom najvyššom slovenskom pohorí.

Nečudo, že práve v Rimavskej Sobote po prvý raz zasadol krízový štáb na čele s ministrom Jahňátkom, aby sa dohodli najúčinnejšie postupy na rýchle spracovanie vyrátaného a polámaného dreva.

Najväčším nepriateľom našich kolégov na OZ Rimavská Sobota, ale aj OZ Revúca, OZ Beňuš, OZ Námestovo, OZ Liptovský Hrádok a ďalších, je čas. Víchrica si nevyberá a tentoraz udrela tesne pred letom. Čo spravia vysoké teploty a priame slnko s ležiacim bukovým kmeňom netreba vysvetľovať. Celulóžky sa už teraz radujú z budúceho dostatku vlákny.

Čo bude so smrekovým piliarskym drevom, o to sa netreba obávať. Pomoc s týmto drevom už ponúklo viacero subjektov. Samozrejme, pokiaľ sa zníži cena. Horšie to bude s odbytom ihličnatej vlákny. O tento sortiment sa ani v minulosti

spracovatelia príliš netrhali. Podľa Slovenskej lesníckej komory však nie je na znížovanie cien dôvod. Buková vlákna sa nepokazí a ihličnaté sortimenty nie sú až také citlivé na teplo ako buk. Problém by mohol nastať iba s rozšírením podkôrneho hmyzu.

Podnik LESY SR zastavil plánované ťažby a kolegovia zo Šaštína, Smoleníc, Levíc, Považskej Bystrice, Trenčína a Vravnova už nastúpili na pomoc najpostihnutejším závodom Beňuš, Rimavská Sobota a Revúca. Do konca roka sa majú čo obracať. Kalamita sa však bude podľa predbežných odhadov likvidovať aj v budúcom roku. Aká bude jej konečná výška, môžeme dnes iba odhadovať. Na súčasných číslach však isto nezostane.

O medializáciu kalamity nie je núdza. Okamžite sa ozvali odborníci, ktorí majú na svedomí rozšírenie lykožrútovej kalamity po víchrici z roku 2004 a radia urobiť to isté, možno v ešte väčšom rozsahu. Nuž ľudia sú niekedy nepočítateľní

a suché tatranské doliny, prípadne odlesnené časti Nízkyh Tatier, kde už stromom nebolo inej pomoci, však varujú. Skoro sa žiada povedať: „našťastie už takmer nemá ktorý smrek spadnúť,“ čo však ponúkné táto krajina spracovateľom dreva o dve, tri decéna, je na zváženie.

Ďalším extrémom sú dotazy typu: „kedy začnete striekať chémiu na kalamitné porasty.“ Predstava, podľa hlasu

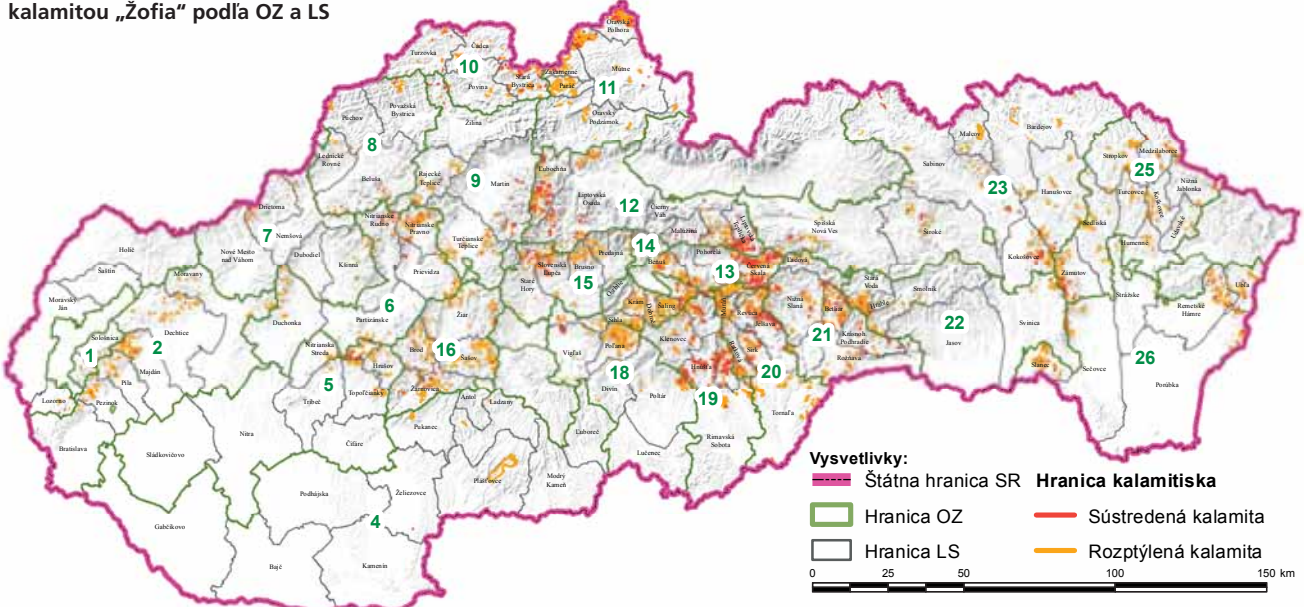

mľaďučky dievčiny, o pravdepodobne celonárodnom chemickom poplachu, bola groteskná. Nepomohli argumenty, že „lykožrút bukový“ sa na Slovensku zatiaľ neobjavil a smrekky budú ošetrené až na základe potvrdeného premoženia hmyzu a po vyčerpaní všetkých ostatných prostriedkov.

Mimoriadna situácia si žiada mimoriadne prístupy. Niektorých našich kolégov čakajú mesiace intenzívnej práce, odberateľov možno zmeny v mieste odberu dreva a celý podnik rebilancia plánu a úsporné opatrenia. Pokiaľ sa však všetko podarí tak, ako je nastavené, môžu LESY SR vyjsť z celej kalamity možno silnejšie, ako boli pred ňou. Minimálne o nové skúsenosti.

-V/-

Polohová lokalizácia kalamitných území v pôsobnosti štátneho podniku LESY Slovenskej republiky poškodených veternou kalamitou „Žofia“ podľa OZ a LS

Aviami po stopách kalamity Paulína

Veterná smršť v Považskom Inovci po pätnástich rokoch

Buky padali ako zápalky v smere vetra a solitéry na vrcholoch Považského Inovca, ktoré odolávali vetru desaťročia, vytrhávalo zo zeme. Veterná smršť Paulína bola taká silná, že v obci Podhradie zvalila stenu Topoľčianskeho hradu. Aj tieto správy sa prehnali Slovenskom 22.6.1999. Po pätnástich rokoch na kalamitných plochách a holinách rastie nový les úplne odlišný zložením. Čo všetko predchádzalo kalamite v roku 1999, čo spôsobila a aké zmeny priniesla do lesného hospodárenia i to, ktoré dreviny prevládajú dnes na kalamitných plochách, bolo prezentované na Kulháni 12.6.2014 počas odborného seminára s názvom Veterná smršť v Považskom Inovci po pätnástich rokoch.

„Netrvalo dlho a opäť tu máme ďalšiu veľkú veternú smrť Žofia, ktorej padlo za obeť na Slovensku viac ako 2 mil. m³ dreva. Je to kalamita veľkého rozsahu. Toto naše stretnutie je tým aktuálnejšie, že naši kolegovia z iných častí Slovenska sú v takej situácii, ako sme boli my pred pätnástimi rokmi. Vieme im však ukázať, ako môžu vyzeráť plochy spustošené víchrícou po týchto rokoch“, vyjadril sa

ničivý živel, napríklad v podobe veternej smršte, je po idyle, nasleduje boj s následkami a tvrdá práca v záujme vytvorenia čo najpriaznivejších a najodolnejších lesov. Veterná smršť Paulína zmenila na dlhé mesiace život všetkým lesníkom a všetkých, čo pracovali pre les...”

Prvú časť seminára tvorila prednáška Rudolfa Gábriša na tému: Čo sa vlastne v Považskom Inovci 22.06.1999 stalo? Následne nás Andrej Halmo oboznámil s dňom okolo spracovania kalamity a odstránením jej následkov a Dušan Mikuš nám predstavil aké poučenie sme si zobrali z danej kritickéj udalosti, spolu s pohľadmi a zásadami hnutia Pro Silva, ktoré tento rok oslavuje svoje 25. narodeniny.

Hlavné myšlienky a úryvky z prednášok:

Dlhotrvajúci dážd' šesť dní pred kalamitou výdatne pršalo a spadlo až 130 mm zrážok a do toho silný vietor pri spolupôsobení s ďalšími faktormi (ako napríklad náznaky veľmi dobrej úrody, hlavne bukovic) spôsobili na prevažne listnatých porastoch v Považskom Inovci ne-

vyčísliteľné škody. V rámci bývalého OZ Partizánske došlo na lesných správach k vyvráteniu stromov v odhadovanom objeme 346.500 m³ a vzniklo 849 ha holín. S tak rozsiahlou kalamitou v bukových porastoch sme nemali skúsenosti.

Najväčšie škody boli spôsobené na lesnej správe Duchonka. Stromy ležali vyvrátené ako zápalky v smere vetra. Po krásnych bukových lesoch ostali len vývraty a zlomy. Laickú i odbornú verejnosť spájala myšlienka hľadania spôsobov na záchranu čo najväčšieho množstva guľatiny a minimalizácie škôd...

Z dlhodobého hľadiska, príčinou tak rozsiahlej kalamity v listnatých porastoch mohol byť spôsob predchádzajúceho hospodárenia a stav porastov, ktoré boli ovplyvnené intenzitou výchovných zásahov, používanými hospodárskymi po-

stupmi, zastúpením drevín a spôsobom ich miešania, podielom prirodzeného zmladenia, stavom obnovy lesných porastov a vývojom náhodnej ťažby. Výrazný vplyv mali aj podmienky lesných porastov ako expozičia, sklon, bonita, vek a zakmenenie.

V období pred rokom 1999 sa v praxi niekedy vykonávali výchovné zásahy v listnatých porastoch aj formou „pučoviek“. Bol to výchovný zásah vedený do podúrovne, kým horná vrstva porastu ostala v podstate bez zásahu. V mnohých prípadoch boli výsledkom porasty rovnovéké, rovnorodé a jednovrstvové s malou korunou, vysoko položeným ťažiskom a plytkým koreňovým systémom. Vznikali porasty bez hrúbkovej a výškovej diferenciácie. Mnohé porasty zasiahnuté Paulínou boli z hľadiska drevnej hmoty prevažne veľmi kvalitné, hladké, vyvetvené bez čínskych fúzov a hrč...

Kalamita Paulína priniesla so sebou aj množstvo inovácií. Jednou z nich bol napríklad aj predaj dreva na pni aby podnik predišiel problémom s odbytom veľkého množstva bukového dreva, ktorý je v letných mesiacoch nízky. V roku 1999 podpísalo s podnikom Lesy Trenčín š.p. zmluvu o predaji dreva na pni na LS Duchonka 16 subjektov a v roku 2000 boli podpísané tri ďalšie zmluvy. Očakávalo sa zvýšenie tempa spracovania kalamity a s novými odbytovými možnosťami kupujúcich. Uvedený zámer sa podaril zrealizovať len čiastočne, lebo mnohí kupujúci nezačali s ťažbou vôbec alebo ich ťažbové výkony boli hlboko pod možnosti, ktoré poskytoval lesný porast. V im odovzdaných porastoch sa neťažilo a kvalita drevnej hmoty sa znižovala...

vo svojom úvodnom príspevku riaditeľ OZ Prievidza Ján Mokry s dodatkom, že spoločný cieľ všetkých lesníkov a milovníkov prírody je, aby krajina oplývala zdravými, stabilnými lesnými ekosystémami. „Ako náhle do tejto harmónie zasiahne

Zhodnotenie súčasného stavu, ciele hospodárenia a ponaučenie z kalamity Paulína.

Lesy sú základnou a nevyhnutnou súčasťou budúceho života a zdravého životného prostredia nevyhnutne potrebného pre ľudstvo. Nech by sme lesy obhospodarovali akýmkoľvek spôsobom, kalamity v lesoch boli, sú a budú. Sú neodmysliteľnou súčasťou života lesov. Úlohou lesníkov je minimalizovať ich následky. Paulína v Považskom Inovci z 22. júna 1999, Gizela v máji 2010 – M. Karpaty a Žofia 15. mája 2014 odhaľujú nestabilitu bukových rovnovekých a rovnorodých porastov. Vyvstáva potreba zmeniť spôsoby obhospodarovania v listnatých lesoch. Ale zmeniť myslenie a spôsob hospodárenia v lese je náročné najmä preto, lebo výsledok našej práce vidia až generácie po nás. Tieto a mnohé iné informácie boli súčasťou prednášok doobednej časti seminára.

Presun do terénu.

Pripravenými dopravnými prostriedkami (aviami a terénnymi vozidlami) sme sa po prednáškach presunuli do terénu, kde nasledovali terénne ukážky priamo na miestach zasiahnutých smrťou Pau-

lína. Tu zamestnanci podniku demonštrovali svoje postupy pri spracovaní kalamity, zalesňovaní holín, prezentovali údaje o množstve prirodzeného zmladenia a prevládajúcich druhoch drevín. Svoje odborné názory na každom stanovišti prezentoval aj profesor Milan Saniga. Prvá zastávka sa nachádzala priamo v ohnisku Paulíny. V okolitých porastoch bol výrazne zastúpený javor horský. Tu sme diskutovali aj na problematiku množstva zverí a škody spôsobené na porastoch jej ohryzom. Nasledovalo stanovište s prezentovaným hospodárením Pro Silva a následne predstavenie dubových porastov s typickým zatrúvením...

Týmto by som sa v mene všetkých zúčastnených chcela poďakovať vedeniu

a zamestnancom OZ Prievidza za zorganizovanie veľmi poučného seminára a za želať všetkým, aby ich lesy v budúcnosti veterné smršte ako Paulína alebo Žofia obchádzali.

-as-

25. výročie hnutia PRO SILVA odborný seminár

PRO SILVA je významná európska lesnícka organizácia, ktorá zdôvodňuje, obhajuje, rozširuje myšlienky prírode blízkeho obhospodarovania lesa. Vznikla v roku 1989 v Slovinsku. Lesné hospodárstvo, podľa zásad Pro Silva, je zamerané na získavanie a výmenu teoretických poznatkov a dlhodobých praktických skúseností lesníkov a majiteľov lesov o tomto progresívnom spôsobe pestovania lesa. Jej cieľom je objektívne potvrdiť, že prírode blízke pestovanie je stratégiou, ktorá optimalizuje zachovanie, ochranu, pestovné usmerňovanie lesných ekosystémov tak, aby boli trvalo a rentabilne schopné plniť produkčnú, environmentálnu i ochrannú funkciu. Pracuje na báze dobrovoľnej a aktívnej spolupráce predstaviteľov štátnych a neštátnych lesov a vedeckých inštitúcií. Modifikuje všeobecné zásady, princípy a odporúčania celoeurópskej organizácie na podmienky lesného hospodárstva na Slovensku.

Na akademickej pôde Technickej univerzity vo Zvolene sa 21.5.2014 stretlo 118 účastníkov, ktorí si pripomenuli 25. výročie založenia organizácie Pro Silva. Cieľom odborného seminára bolo pripomenúť vplyv hnutia a výsledky praktickej realizácie na rozvoj prírode blízkeho obhospodarovania lesa v štátnych aj neštátnych lesoch. Prerokovať možnosti a perspektívy ďalšieho rozvoja z pohľadu

nielen obhospodarovateľov lesa, ale aj všetkých dotknutých organizácií v rezorte lesného hospodárstva.

Seminár otvoril a viedol profesor Milan Saniga. Účastníkom sa prihovoril aj rektor Technickej univerzity vo Zvolene profesor Rudolf Kropil. Ocenil význam a dôležitosť hnutia a pripomenul profesor Štefana Korpeľa, ako jedného z piatich zakladajúcich členov Pro Silva Európa. Záverečné slovo v úvodnom bloku predniesol výrobnotechnický riaditeľ LSR, š.p. Jozef Spevár. Zhodnotil prírode blízke spôsoby obhospodarovania lesa v kontexte so súčasným stavom kalamitnej situácie vzniknutej v posledných dňoch na Slovensku.

Hlavný referát 25 rokov Pro Silva na Slovensku, praktické skúsenosti, rozvoj

a vízie do budúcnosti predniesol predseda organizácie na Slovensku Milan Saniga. Kriticky zhodnotil jednotlivé ciele hnutia snahy, realitu a vízie. Skonštatoval, že najväčším nositeľom myšlienky Pro Silva sú LESY SR, š.p. V rámci ich kompetencie je celkovo založených 231 objektov s rozlohou 53.294 ha. Mestské lesy majú založených 404 ha čo je z ich celkovej rozlohy len 0,8 %. TU Zvolen má vytvorených 4851 ha lesných porastov, ktoré majú štatút Pro Silva. S ďalším príspevkom vystúpil Rudolf Bruchánik. Zhodnotil doterajší vývoj a smerovanie Pro Silva v podmienkach LESY SR, š.p. M. Machanský z NLC Zvolen hovoril o metodickom postupe na selekciu a zriaďovanie viac etážových porastov. Zástupcovia LESOV SR, š.p. Dušan Mikuš, Pavol Dendis a Miroslav Kováč rozobrali praktické 25 ročné skúsenosti s obhospodarovaním lesa prírode blízky spôsobom na OZ Prievidza, OZ Námestovo a OZ Prešov. Inžinieri Róth a Apfel informovali prítomných o skúsenostiach s projektmi Pro Silva v Mestských lesoch Košice a.s. a Mestských lesoch Banská Bystrica s.r.o.

Na záver prijali účastníci seminára jednotnomyseľne odporúčanie pre podporu praktickej realizácie prírode blízkeho obhospodarovania lesa.

Milan Longauer

OZ Prievidza

Listnatý závod s miliónovým ziskom, ktorý sa postupne vypracoval na lídra v dodávkach energetického dreva.

Základné informácie

Katastrálna výmera:	143.273 ha
Lesnatosť:	44,3 %
Drevinové zloženie:	
ihličnaté	27 %
listnaté	73 %
Výmera lesného pôdneho fondu v užívaní:	56.283 ha
Ročná obnova lesa:	229 ha
Ročný objem ťažby:	188.000 m ³
Počet zamestnancov	103

Z histórie

Štátne obhospodarovanie lesov na území dnešného OZ Prievidza sa začalo po druhej svetovej vojne a znárodnení niektorých lesných celkov. Súčasný OZ vznikol 1.1.2000 zlúčením bývalého Odštepného lesného závodu Prievidza a časti Odštepného lesného závodu Partizánske.

Geomorfologické podmienky

Lesy v správe OZ Prievidza lemuju Hornonitriansku kotlinu na východných svahoch pohoria Považský Inovec, na severe v pohoriach Strážovské vrchy, Malá Magura a na južnom výbežku Malej Fatry. Od Turčianskej kotliny ju oddeľuje pohorie Žiare, na ktoré nadväzujú Kremnické vrchy. Predelom od pohoria Vtáčnik je údolie riečky Handlovka. Pohorie Vtáčnik tiahne celou východnou hranicou. Na juhovýchode končí hranica OZ na svahoch pohoria Tribeč. Najvyšším vrchom v obvode OZ je Vtáčnik s nadmorskou výškou 1346 m. Celé územie odvodňuje rieka Nitra so svojimi prítokmi. Lesnatosť územia je značne diferencovaná. Na severe dosahuje 50-62 %, na južnej polovici do 30 %. Na územie OZ zasahuje na severozápade chránená krajinná oblasť Strážovské vrchy a na juhovýchode územia je to Chránená krajinná oblasť Ponitrie. Ďalej sú tu národné prírodné rezervácie Vtáčnik, Veľká Skala, Vyšehrad, Rokoš, ako aj viaceré prírodné rezervácie a prírodné pamiatky.

V pohoriach Vtáčnik, Tribeč a Považský Inovec prevládajú pôvodné listnaté dreviny so zastúpením 87-92 %, z nich je podiel duba 20-40 %. Vo vyšších polohách je prímiešaná jedľa (v pohorí Vtáčnik), v nižších borovica sosna a borovica čierna. Smrekovec bol vnášaný od začiatku storočia, podobne ako smrek. V pohoriach Malá Magura, Žiare, Kremnické vrchy, severnom výbežku Vtáčnika dosahuje zastúpenie ihličnanov až 50 % z nich je najviac zastúpený smrek. Smrekovec, ktorý bol vnášaný do porastov na prelome storočí je alpského pôvodu. V roku 1892 kúpil semeno smreka a smrekovca gróf Pálffy z Viedenského Nového Mesta. Podobne bol dovezený žalud' duba slavónskeho zo Sisaku v Juhoslávii a dodnes sú z neho porasty v katastri Oslian.

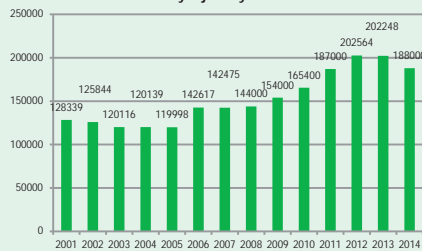
OZ Prievidza očami vedenia závodu

Prievidzský závod patrí k tým väčším v porovnaní s ostatnými OZ. Postihli aj váš závod výkyvy ťažby spôsobené kalamitou?

Ing. Ján Mokry, riaditeľ OZ Prievidza:

Vlastne jediný, zásadný výkyv ťažby sme mali v rokoch 1999 a 2000, keď nás postihla rozsiahlejšia vetrová kalamita a odvtedy rúbeme v zásade podľa platných PSOL.

Vývoj ťažby v m³

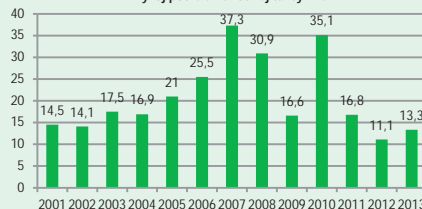

To bola kalamita spôsobená vichricou, ktorej 15. výročie si práve v týchto dňoch pripomíname. Dá sa tomu rozumieť tak, že kalamity spôsobené biotickými činiteľmi vás obchádzajú?

Nie sme iba čisto listnatý závod, na ktorých je nízke riziko premnoženia podkôrneho hmyzu. Máme dve správy s väčším pomerom smreka (Nitrianske Pravno a Prievidza).

Čo sa týka kalamít, robíme všetky opatrenia, aby kalamity spôsobené biotickými činiteľmi neboli. To však neznamená, že nemáme podkôrny hmyz. Intenzívne spolupracujeme s LOS-kou. V poslednom čase máme problémy napríklad s rúrkovčekom (*Coleophora laricella*) na smrekovci na Lesnej správe Nitrianske Pravno.

Vývoj podielu náhodnej ťažby v %

OZ Prievidza má tri expedičné sklady. Aký pripadá podiel na dodávky z odvozného miesta?

Na každom z expedičných skladov je obrat od 30.000 do 50.000 m³ dreva. Z odvozných miest dodávame približne 70.000 m³, čo je približne 40 % z celkového množstva. Máme filozofiu, že z odvozných miest dodávame drevo, ktorému drevosklady nevedia dať pridanú hodnotu.

Nosnou drevinou na OZ Prievidza je buk s podielom takmer 45 %. Ktoré sú ďalšie najdôležitejšie dreviny?

Zostanem ešte chvíľku u buka. Hoci kvalita tejto dreviny na našom OZ nie je najvyššia, vieme dodávať aj kvalitnejšie piliarske sortimenty, pre ktoré zhodou okolností máme v pôsobnosti nášho OZ aj spracovateľov v Pravenci a Lehote pod Vtáčnikom.

Z ďalších drevín je pre nás podstatný dub, vtúrený jaseň a ďalšie cenné dreviny. Prievidzský závod je jedným z priekopníkov aukcií cenných sortimentov. Robíme dve aukcie ročne a jednou z nosných drevín je práve dub. V začiatkoch sme dávali do aukcií aj 1800 m³ dreva, v súčasnosti je to približne 600 m³ dreva. Navýšenie cien oproti bežným cenám je približne o 80 %. Nie je možné predáť cenné sortimenty v rámci bežných obchodov. Nikto sem nepríde pre jeden alebo dva kusy. Bez aukcií by sa drevná hmota tak nezohodnotila.

Jednou z často diskutovaných tém je diverzifikácia, má OZ Prievidza aj iné príjmy ako z predaja dreva?

Určitú časť príjmov na OZ tvorí rybárstvo a poľovníctvo. Čo sa týka rybárstva, obhospodarujeme dva revíry na potokoch, no príjmy z nich sú zanedbateľné.

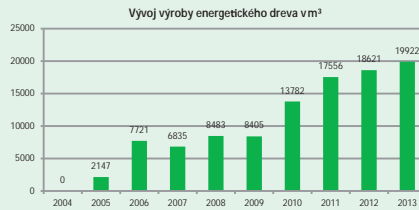
Lepšia je situácia v poľných revíroch. Hoci v troch režijných revíroch v správe OZ nemáme veľa najkvalitnejších trofejných kusov, na dobré tržby stačia aj

spoločné poľovačky na diviakov s dostatočným množstvom strelcov. V prípade, že príde viac poľovních hostí a zostanú viac ako jeden deň, nemusia ani veľa uloviť a tržby sú slušné. Diviačiu zver máme predovšetkým v revíri na Kulháni, na ostatných revíroch máme aj trofejovú zver, no zlaté jelene sa strieľajú iba výnimočne.

Čím ste iní, čím ste lepší od ostatných závodov?

Lahká otázka, ťažká odpoveď. Ťažko je mi posúdiť, či sme lepší alebo nakoľko sme iní. Podstatné je, že sa dlhodobo držíme niekoľkých filozofií. Jednou z nich je to, že veľmi dôkladne posudzujeme nielen výnosovú, ale aj nákladovú stránku jednotlivých procesov. Začali sme s logistikou v rokoch 2005 a 2006. Snažili sme sa ukázať našim zamestnancom, že nezáleží iba na príjmoch, ale aj na výdavkoch. Tam je skryté neskutočné množstvo peňazí. Napríklad biomasa. Výroba biomasy je veľmi lukratívna, no za presne stanovených podmienok. Niektorí to chápú, niektorí nie. V porastoch s prebiehajú do 50 rokov urobíme predstínku, vyťahujeme kmene z porastov a na odvozných miestach drevo zoštiepkujeme. Hodnota štiepky je síce nižšia, ako by bola hodnota iných sortimentov, no rozdiel však zďaleka nie je taký, aby zaplatil odvetvovanie, manipuláciu a ďalšie náklady na predaj iných sortimentov. Dôležitý je balík peňazí, ktorý nám zvýši a nie objem tržieb. Toto platí ako pre ťažbovú, tak pre pestovnú činnosť. OZ Prievidza patrí prvenstvo vo výrobe energetického dreva. Vlni sme vyrobili takmer 20.000 ton. Druhý OZ v tomto pomyselnom rebríčku je na úrovni približne 10.000 ton ročne.

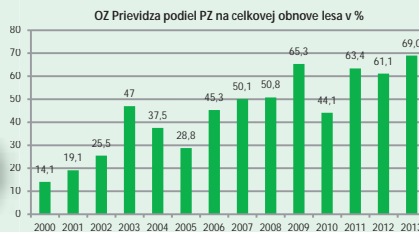

Výrobu energetického dreva nechápeme ako čisto obchodnú činnosť pre zisk, ale aj ako základ hygieny porastov. Sme líder v tomto spracovaní. Odstránenie zvyškov po ťažbe a likvidácia tenkej hmoty je dobrou prevenciou proti podkôrnemu hmyzu a ďalším škodcom. Veľké množstvo energetického dreva vyrábame v dubinách. Na OZ využívame vo veľkom aj lapáky na stojato. Výroba biomasy, je to základ prevencie proti podkôrnemu hmyzu. Nemáme také problémy s náhodnými ťažbami.

Čím sme ešte iní? Tvrdíme, že to čo si objednáme, treba aj zaplatiť. Sme predsa seriózna firma. Ale potom musíme mať zodpovednosť za to, čo si objednáme. Súvisí to napríklad aj s dodávkami z odvozného miesta. Ako môže lesník objednať odvoz nekvalitného tenkého dreva na drevosklad vzdialený 25 kilometrov. Prečo to robí? A s tým súvisí aj logistika. Pokiaľ môžeme ušetriť, tak to urobme! Snažíme sa ľudí motivovať, aby rozmýšľali ekonomicky a objednávali iba to, čo je potrebné.

Podobne je to pri obnove lesa. Po presvetlení vznikne prirodzené zmladenie a lesník si povie, ideme to dorúbať. No nie je jedno kedy. Vedenie závodu pracovníkov vedie k tomu, aby porasty dorúbali v pravý čas. Máme vysoký podiel prirodzeného zmladenia, približne 70 %

Výsledkom týchto opatrení je to, že hoci na listnatom závode, vieme zabezpečiť primeraný zisk. K hospodárskemu výsledku viac ako 1,1 milióna eur v roku 2013 sme sa dopracovali v priebehu 15-tich rokov z pôvodne červených čísiel.

Bez pochopenia našich pracovníkov by to však nešlo, preto sa snažíme zamestnancov motivovať finančne aj morálne. Využívame na to napríklad fond mimoriadnych odmien riaditeľa OZ. Aj to málo sa dá využiť aby ľudia pocítili, že ten kto robí niečo viac, dostane odmenu. Možnosti sú rôzne, mali sme vyhlásenú na dvoch lesných správach súťaž o naj lesníka... Pokiaľ je akýkoľvek problém, nie je problém v krátkom čase zorganizovať operatívne stretnutia vedenia závodu so všetkými lesníkmi.

Od 1.1.2014 sa zmenil spôsob obchodovania s Biomassou, ako ste pocítili túto zmenu?

Z pohľadu výroby zásadná zmena nenastala, snažíme sa využiť všetky dostupné zdroje, ktoré sú ekonomicky výhodné na výrobu energetickej štiepky. Vlastný predaj je však komplikovanejší, pribudli nám povinnosti. Máme také porasty, z ktorých časť dreva odchádza na sklad, časť sa predáva z odvozného miesta a časť sa využije na štiepku. Základ je vo zvažovaní technológií a triedení surových kmeňov

Ako sa prezentujú pracovníci OZ Prievidza v práci s verejnosťou?

Prácu s verejnosťou vnímame tak, že každý zamestnanec je v určitom okamihu vlastne reprezentantom firmy a mal by sa podla toho správať. Súčasťou práce s verejnosťou je samozrejme lesná pedagogika, kde je pre nás dôležité, aby sa zapojil čím väčší počet ľudí. Pri práci s deťmi spolupracujeme s 54 základnými školami, čo je obrovské množstvo práce. Máme snahu, aby každý lesník bol tútorom v niektorej škole. Nie je dôležité, aby mal certifikát lesného pedagóga, hoci absolvovanie kurzu určite prinesie nové skúsenosti a rozšírenie si obzoru.

Ďakujem za rozhovor

-vr-

Turistické zaujímavosti v pôsobnosti OZ

Prírodná rezervácia Duchoňka Kulháň

Bojnický zámok

Rotunda sv. Jura

Čertova pec

Prehliadka trofejí a zhodov na Zálomskej

LESY Slovenskej republiky, štátny podnik, generálne riaditeľstvo, Banská Bystrica, Odštepny závod Kriváň a Odštepny závod Čierny Balog usporiadali dňa 25.04.2014 Chovateľskú prehliadku trofejí ulovených v Chránenej poľovnej oblasti Poľana v poľovnickej sezóne 2013/14 spojenú s prehliadkou zhodov nájdených v roku 2014 (zo sezóny 2013/14) v Chránenej poľovnej oblasti Poľana a priľahlých poľovných revírov. Už tradične sa konala na

Lesnej správe Kyslinky (OZ Kriváň) v prostredí uprostred vulkánu na lúke Zálomskej.

zhadzujú v mesiacoch február – apríl. Hoci sme mnohí predpovedali začiatkom februára, že bude ťažké nájsť a sústrediť také množstvo zhodov ako za posledné roky z titulu absencie snehu, slabej návštevnosti kŕmnych zariadení jeleňmi,... opak sa stal skutočnosťou. V roku 2014 (z poľovnickej sezóny 2013/14) sa podarilo nájsť a sústrediť celkovo 266 ks zhodov zo 189 ks jeleňov, čo je najviac za sledované obdobie posledných 13 rokov. Z jeleňov v I. vekovej triede sa sú-

stredili zhody z 20 jedincov, z II. vekovej triedy z 99 jedincov, z III. vekovej triedy zo

Tab. č. 1: Počet predložených zhodov z jeleňov podľa poľovnickej sezóny

Poľovnickej sezóny	Zhody (ks)	Jelene (ks)
2013/14	266	189
2012/13	259	181
2011/12	248	174
2010/11	217	154
2009/10	218	162
2008/09	215	148
2007/08	182	137
2006/07	224	169
2005/06	242	172
2004/05	221	159
2003/04	173	125
2002/03	169	116
2001/02	110	81

z oblasti Poľany čo potvrdzovala i návštevnosť v tomto roku. Hoci nám počasie neprialo a v priebehu zahájenia mnohých odradil dážď, bolo i napriek tomu čo obdivovať. Celkovo bolo v poľovnickej sezóne 2013/14 v Chránenej poľovnej oblasti Poľana a zvernici Trnavy ulovených (lov + odchyt + úhyn) 193 ks jelenej zveri z toho 67 jeleňov, 17 ks srnčej zveri, z toho 11 ks srncov, 60 ks diviacej zveri, 3 ks medveďa hnedého a 1 ks vlka dravého. Z celkového počtu 67 ks jeleňov ulovených v Chránenej poľovnej oblasti Poľana a zvernici Trnavy v poľovnickej sezóne 2013/14 bolo 13 ks medailových (19,40 %), z toho 3 jelenie trofeje dosiahli bodové hodnoty pre udelenie zlatej medaily (216,75 b. CIC – CHPO Poľana, OZ Čierny Balog, 230,35 a 240,55 b. CIC – zvernica Trnavy, OZ Kriváň). Pre udelenie striebornej medaily dosiahli bodové hodnoty dve jelenie trofeje a pre udelenie bronzovej medaily osem jeleňích trofejí. Úhyn z titulu strhnutia vlkami, ktorý sa podaril zdokumentovať tvoril z lovu jeleňov viac ako 28 % (19 ks jeleňov). Popri vystavených trofejach z Chránenej poľovnej oblasti Poľana a zvernici Trnavy mohli návštevníci obdivovať i rekordné kly z diviaka s neoficiálnou bodovou hodnotou 138,82 b. CIC z PR Karná, OZ Sobrance, čo ich radí na tretie miesto na Slovensku.

To, či sa „chov jelenej zveri“ v Chránenej poľovnej oblasti Poľana ubera správny smerom by mali dokázať hlavne jedinca, ktoré v Poľane prežili a zanechali nám dôkaz o svojej trofejovej kvalite na základe zanechaného parožia, ktoré jelene každoročne

Prehliadku zahájil za tónov lesných rohov Pavol Kráľ – riaditeľ OZ Kriváň, ktorý privítal hostí, kolegov a poľovníckych nadšencov.

To, že Poľana poskytuje pre jeleniu zver a šelmu ideálne podmienky pre život, zachytáva i film Medveď obdivovaný aj zatracovaný z dielne Zdena Vlacha o našej najväčšej, ale aj najviac diskutovanej šelme, a to o medveďovi hnedom, ktorý približuje jeho život v prirodzenom prostredí – území Poľany. Krst tohto DVD prebehol za fanfár práve na tejto prehliadke, v srdci Poľany, kde autor trávil najviac času. Veríme, že širokej verejnosti priblíži túto krásnu šelmu tak, ako ju treba chápať, a to s obdivom, rešpektom, ale i s názormi ľudí, ktorí s ňou bezprostredne žijú a musia sa vyrovnávať s jej prítomnosťou.

Územie Poľany priťahuje každoročne množstvo návštevníkov a nie je tomu inak ani pri prehliadkach trofejí a zhodov

46 jedincov, a zo IV. vekovej triedy z 24 jedincov. Pri hodnotení bolo ako výradových posúdených až 46 % jedincov, ako chovných 41 % a ako lovných 13 % jedincov. Na vysoké percento jeleňov posúdených za výradové na základe predložených zhodov za posledné roky vplýva i „predačný“ tlak veľkých šeliem, ktoré strhnú i jelene vhodné na chov a o to menej môže poľovník selektívne zasiahnuť do jeleňov nevhodných (výradových) na chov, s prihliadnutím na schválený plán lovu, čo sa nám negatívne odráža na percento (pomer) výradových a

chovných jeleňov. I napriek nepriaznivému pomeru jedincov výradových k chovným bolo na základe predložených zhodov v II. vekovej triede ohodnotených pre udelenie niektorej z medailí 21 jedincov (21 %), v III. vekovej triede 38 jedincov (83 %), vo IV. vekovej triede 21 jedincov (88 %). Z celkového počtu ohodnotených jeleňov na základe predložených zhodov boli 4 (2 %) jedince ohodnotené v bodovej hodnote pre udelenie zlatej medaily, 24 (13 %) jedincov pre udelenie striebornej a 52 (28 %) jedincov pre udelenie bronzovej me-

daily. Najsilnejšie zhody boli ohodnotené v bodovej hodnote 213,38 a 210,05 b. CIC z CHPO Poľana a zo zvernice Trnavy 226,10 a 214,03 b. CIC. Čo je však v náš neprospech sú zhody z jeleňov, ktoré nájdú neoprávnení „zberači zhodov“ a žiaľ tieto nie sú zdokumentované na prehliadkach, a tak často prichádzame hlavne o tie najhodnotnejšie „majestáty“ Poľany, a tým i o lepšie hodnotenie vynaloženej práce s jeleňou zverou v Chránenej poľovnej oblasti Poľana.

P. Michál, P. Kuric

Foto: Jozef Hlásnik a zametnanci LSR, š. p.

Jeleň 230,35 b CIC Zvernica Trnavy OZ Kriváň

Jeleň 216,75 b CIC CHPO Poľana OZ Čierny Balog

Jeleň 240,55 b CIC Zvernica Trnavy OZ Kriváň

Tab. č. 2: Prehľad ulovených a medailových jeleňov v poľovníckej sezóne 2013/14 spolu v CHPO Poľana a vo zvernici Trnavy

Počet ulovených jeleňov skutočnosť / plán					Počet medailových jeleňov			
I. v. t.	II. v. t.	III. v. t.	IV. v. t.	Spolu	Bronz	Striebro	Zlato	Spolu
26/31	27/25	5/4	9/8	67/68	8	2	3	13

Rybárčenie žarnovických lesníkov

Stalo sa už peknou tradíciou pri otváraní rybárskej sezóny, že OZ Žarnovica organizuje rybárske pretekoch pre svojich zamestnancov – rybárov na vodnej nádrži Revištské Pohradie v katastri obce Revištské Podzámčie. Dňa 7.5.2014 sa na rybníku okrem organizátorov a vedenia odštepného závodu zišlo pätnásť záujemcov o rybársku súťaž. Po zahájení pretekoch riaditeľom závodu Jaroslavom Poláčekom oboznámil s podmienkami preteku Juraj

Čakanie na vyhlásenie víťazov

mi skončil Július Bača (lesník LS Šášov).

V súťaži o najväčší úlovok na rybárskych pretekoch sa stal víťazom Ondrej Pavol (lesník LS Žarnovica), ktorý ulovil najväčšieho kapra v celkovej dĺžke 58 cm.

Po skončení vyhodnotenia

Benčat, vedúci výrobnotechnického úseku. O spôsobe vyhodnocovania pretekoch prítomných informoval Jozef Zimmermann ako člen hodnotiteľskej poroty. Po prezentácii a vylosovaní stanovíšť sa rybári rozšli na svoje stanovíštia. Samotný pretek trval necelé štyri hodiny. Porota zodpovedne merala a zapisovala body za úlovky jednotlivým pretekárom. Kapor sa hodnotil, čo 1 cm to bod, ostatné druhy ulovených rýb, čo kus to 1 bod.

Víťazom sa stal so 413 bodmi Zdenko Fronc (lesník LS Žiar), na druhom mieste skončil s 211 bodmi Miroslav Čákovský (lesník LS Žarnovica) a na tretí so 150 bod-

čakali všetkých zúčastnených tradičné špeciality z rýb, ktoré nám pripravili členovia SRZ MO Žarnovica. Na stole však nechýbali ani špeciality z diviny, tradičný kotlíkový guláš a pečené rebierka z diviaky. V prekrásnej scenérii okolitej prírody, ktorej majestátnosť umocnili zrúcaniny hradu Revištské Podzámčie prežili zamestnanci OZ Žarnovica ďalší z neobvyčajných dní. Veď ako sa vraví „nielen prácou je človek živý“.

Petrov zdar!

Katarína Dávidová, ref. vnútornej správy
Jozef Zimmermann, pestovateľ závodu

Keď nezabrali kolegyne, začal chytat' ryby

Naj plagát k filmu Zomierajú postojačky - súťaž -

Vytvoriť film s lesníckou tematikou je náročná cesta, ale dostať ho medzi verejnosť a hlavne generácie, ktoré budú nastupovať po nás, tiež nie je jednoduché. Jedna vec je film niekam poslať a druhá vec je, nejakým spôsobom zabezpečiť aby aspoň nejaké percento si tento film skutočne pozrelo. V januári tohto roku bolo DVD s filmom Zomierajú postojačky distribuované na 1708 základných a stredných škôl spolu s pravidlami súťaže o Naj plagát k tomuto filmu, ktorú vyhlásil štátny podnik LESY Slovenskej republiky.

Keď sa niečo robí prvýkrát

Tubusy, balíky, listy... posledné tri týždne pred ukončením súťaže banskobystrická pošta a kuriérske služby žili Filmom zomierajú postojačky. Spočiatku veľmi nevinne vyzerajúca súťaž bola jednoduchým spôsobom ako sa dá neúmyselne skomplikovať život svojim

kolegyniam na podateľni, a úplne zatašať životný priestor v pracovni hovorcu

podniku. Posledným dňom mesiaca lesov sa ukončila aj súťaž o naj plagát k filmu Zomierajú postojačky. Mnohí kolegovia si vydýchli ale pre referát internej a externej komunikácie príbeh nekončí... Rozbaľovanie, číslovanie a následné vyberanie plagátov, ktoré rozmerovo vyhovovali pravidlám súťaže a tematicky vystihovali hlavnú myšlienku prezentovaného filmu, to všetko pôsobilo v malej miestnosti rovnako chaoticky ako lesné porasty po májovej víchrici.

Papier z balíkov do zberu, známky vystrihnúť pre charitu, vytriedené výkresy dať do archívu a stovku najlepších vystaviť vo veľkej zasadačke, ktorú treba najskôr rezervovať, rozmiestniť plagáty, vybať HALALI, informovať kolegov o výstave, umiestniť na dvere budovy plagáty tak aby si výkresy mohla pozrieť a hodnotiť aj verejnosť – to bol bojový plán na prvé dva májové týždne.

Náhdera, konečne je výstava pripra-

vená. Do užšieho výberu sa dostalo 78 prác zo základných a 22 prác zo stredných škôl (uverejnené na <http://www.lesy.sk/showdoc.do?docid=6378#19>). Na mnohých prácach sa dajú oči nechať. Postupujúce práce boli vystavené v dňoch 14.-15. mája vo veľkej zasadačke generálneho riaditeľstva LESOV SR v Banskej Bystrici.

Kategória stredných škôl

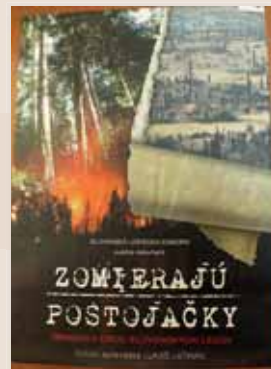
1. miesto

2. miesto

3. miesto

Kategória základných škôl

1. miesto

2. miesto

3. miesto

Niektoré budú zarámované a vystavené v priestoroch budovy GR, kde si ich bude môcť každý zamestnanec a každý návštevník pozrieť.

Výstava k súťaži Naj plagát k filmu

Zomierajú postojáčky bola otvorená za prítomnosti generálne riaditeľa Ctibora Határa a ďalšieho vedenia podniku. Hodnotitelia nemali jednoduché vybrať päť prác z každej kategórie a priradiť im 1 až 5 bodov, pretože práce boli veľmi zaujímavé a mnohé až profesionálne prepracované. Počas dvoch dní odovzdalo hodnotiace lístky až 32 hodnotiteľov. Atmosféru z otvorenia a priebehu výstavy, zábery na uvažujúce tváre hodnotiteľov sa snažili zachytiť zástupcovia neziskovej organizácie HALALI.

Do súťaže, ktorú vyhlásil štátny podnik LESY Slovenskej republiky k filmu poukazujúcemu na žalostný stav smrekových porastov spôsobený veternou a následne podkôrníkovou kalamitou sa zapojilo 314 škôl, z toho 284 boli základné školy a 30 stredných škôl. Celkovo sme zaevidovali 556 prác v maximálnom počte dve práce z jednej školy, tak ako to bolo uvedené v podmienkach súťaže. Mnohé zaujímavé práce boli v prvom

kole vylúčené z dôvodu nesprávneho pochopenia filmu a nevhodného formátu. Všetci víťazi v každej kategórii môžu byť len jeden. V kategórii základné školy patrilo prvé miesto plagátu **ZŠ Želiezovce** s počtom bodov 38, druhé miesto **ZŠ s MŠ Švábovce** s počtom bodov 33 a 27 bodov stačilo **ZŠ Rajecká Lesná** na tretie miesto. V kategórii stredné školy sa na prvej priečke umiestnilo **Gymnázium Pavla Horova Michalovce** s počtom bodov 62, za ním s počtom bodov 49 plagát z **Pedagogickej a sociálnej akadémie Prešov** a na tretej priečke **Gymnázium Pankúchova Bratislava** s počtom bodov 46.

Pre víťazov v každej kategórii sme pripravili all inclusive výlet do Topoľčianok prípadne do Lesníckeho skanzenu vo Vydrovskej doline v Čiernom Balogu s množstvom zaujímavých aktivít lesnej pedagogiky a výlet Čiernohronskou železničkou. Knižné a vecné odmeny pre druhé a tretie miesto.

-as-

Oravský Deň lesov

Poznávanie stromov, pílenie a meranie dreva, poznávanie vtákov, poznávanie škodlivých činiteľov, podkôrneho hmyzu, húb, ďalšie rôzne súťažné disciplíny a odmeny pre deti. Toto všetko si pripravili študenti a pedagógovia SOŠ lesníckej v Tvrdošíne v spolupráci s námestovským Lesným záväzkom pri príležitosti Dňa lesov. Zaujímavým podujatím, ktoré sa konalo 7. mája 2014 na Trojičnom námestí v Tvrdošíne, prekvapili „lesníci“ tých najmladších žiačikov zo ZŠ Nižná, ZŠ Štefana Šmálika Tvrdošín a ZŠ M. Medveckej v Tvrdošíne. Akcie sa zúčastnilo okolo 190 detí základných škôl a prišli sa pozrieť aj malí škôlkari.

Mestský park sa od skorých ranných hodín niesol v znamení priprav súťažných disciplín, ktoré pre druháčikov a tretiačikov zo základných škôl znamenali množstvo prekvapení a zábavy. Postupne sa park plnil deťmi od tých najmenších až po okoloidúcich, ktorí sa tiež prišli pozrieť na zaujímavú akciu.

Obmieňanie súťažných disciplín, vzájomné povzbudzovanie sa, veselý detský smiech, žiarlivé očka i radosť z darčiekov a zo sladkej odmeny. V takom duchu sa nieslo celé podujatie. Deti sa mohli občerstviť sladkým čajom, alebo minerálnou vodou a dobrú náladu umocňovali aj študenti SOŠ hrou na harmonike.

Najmladšia generácia sa dozvedela, že les je „živý organizmus“. Je najvyššie a najdokonalejšie rastlinné spoločenstvo, ktoré pre človeka má a bude mať veľký význam. Môžeme smelo povedať, že lesy sú naším najväčším prírodným bohatstvom, často sa im hovorí aj „zelené pľúca“ alebo „zelené srdce Zeme“. Cieľom akcie bolo podporiť záujem detí o poznávanie lesa a prírody ako takej.

Deti si z tohto dňa odniesli množstvo krásnych zážitkov a zábavy. A nám už ostáva len dodať, že sa tešíme z vydareného druhého ročníka Dňa lesov a zo spätnej väzby pani učiteľiek, ktoré potvrdzujú, že deti sa dozvedeli nové vedomosti o lese zábavnou formou.

Šiškofón v hriňovskej knižnici

Po ročnej prestávke sa Mestská knižnica v Hriňovej zapojila do štvrtého ročníka kampane Les ukrytý v knihe, celoslovenského projektu Národného lesníckeho centra v spolupráci s Lesmi SR, š.p.

Naše pozvanie na úlohu lesného pedagóga prijala Jarka Luptáková z OZ Kriváň. Pri osobnom stretnutí sme vypracovali harmonogram návštev, pripravili pracovné listy, súťažné hry a vytvorili scenár besied so žiakmi základných a materských škôl.

Tento rok sa do projektu zapojili dve materské a dve základné školy v meste Hriňová. Aj základná škola z Látok bola našim pozvaním natešená. Oslovlili sme aj ľudovú školu umenia v našom meste, ktorá sa zapojila do projektu výtvarnou formou.

Stretnutie sme začínali predstavením projektu a pomocou šiškofónu sa predstavili samotní účastníci projektu. Na prečítanie odporúčaného textu alebo príbehu nadväzovalo vyplnenie pracovného listu. Tí starší privítali aj názorné ukážky rôznych druhov dreva. Deti zábavnou formou spoznali nielen zvieratá, ale aj rastliny a stromy a pripomenuli si čo nám dáva les a príroda a ako si ju máme chrániť. Najviac sa tešili na súťažné hry: Háďaj kto som?, Čo sa smie a nesmie v lese? K besede sme pripravili aj výstavu kníh s lesnou tematikou, a to rôzne atlasy, encyklopédie, príručky a lesné príbehy.

Celkovo sa do projektu zapojilo 346 detí z MŠ a ZŠ. Besedy sa uskutočnili v priestoroch Mestskej knižnice Hriňová, pričom niektorí účastníci boli u nás po prvýkrát.

Tešíme sa na nový ročník projektu, nové formy práce a nové nápady organizátorov a účastníkov.

Eva Kamenská, knihovnička

Voskovanie sadeníc – alternatíva používania chemických postrekov

Lesnícka vedecká kaviareň

Bojovať s tvrdoňom smrekovým na kalamitných plochách na územiach s vyšším stupňom ochrany je pri dnešnej legislatíve veľmi komplikované. Lapacie kôry nemajú dostatočnú kapacitu odchyty a chemické postreky dostali červenú. Vosk však nezaťažuje životné prostredie a je vhodný aj do chránených území.

O technológii voskovania sme diskutovali na májovej lesníckej vedeckej kaviarni vo Zvolene s Miroslavom Ondrušom, Jánom Vrbenským, Andrejom Kuncom a Jurajom Galkom, práve počas veternej víchrice, ktorá sa prehánala Slovenskom.

Prečo voskovanie?

Za posledných desať rokov obrovské veterné a následne podkôrníkové kalamity, ktoré postihli našu krajinu, spôsobili nárast holín a následne zalesňovacích povinností. Veľkoplošné zalesňovanie prinieslo nový fenomén, odumieranie vysádzaných sadeníc, spôsobené tvrdoňom smrekovým a lykokažom z rodu *Hylastes*. Štátnemu podniku LESY Slovenskej republiky v rokoch 2011 a 2012 poškodili tieto druhy sadenice na viac ako 110 ha holín.

Na ochranu a obranu pred týmito škodcami sa používajú chemické postreky alebo lapacie kôry. Kapacita odchyty lapacích kôr je však veľmi nízka oproti množstvu chrobákov vyskytujúcich sa na kalamitných plochách. Chemický postrek je veľmi účinnou a elegantnou metódou obrany. Aplikuje sa cielene na kmeň každej sadenice, čo je síce veľmi prácne ale na druhej strane účinné. Chemický postrek treba opakovať aspoň dvakrát. Jeho aplikácia v chránených územiach je však takmer nepoužiteľná. Leso-ochranárska služba navrhla použiť tiež metódu pieskovania, ktorá je finančne náročná, pretože prístroj stojí rádovo milión eur a z ekonomických dôvodov sa táto metóda na území Slovenska nevyužíva.

Voskovanie je ekologická metóda

využívaná 10-15 rokov v Nórsku predovšetkým v oblasti ochrany ovocných sadeníc.

Špeciálny vosk, ktorý sa nanáša na kôru sadeníc, je patentovaný. Obsahuje prísady, ktoré zabraňujú prehrievaniu sadeníc, nepoškodzujú kambium a vosk je elastický, čím sa prispôbuje zmene priemeru sadenice. V roku 2013 si štátny podnik LESY SR zapožičal voskovací stroj na testovanie. OZ Liptovský Hrádok v spolupráci s LOS založili výskumné plochy na LS Čierny Váh, kde sa v našich podmienkach skúmajú vlastnosti vosku – účinnosť, kvalita, zmeny rastu sadeníc (hrúbkového a výškového prírastku) a doba trvania vosku na kmeni sadeníc.

Vosk sa v zariadení – fontánová mašina roztopí pri teplote 85 °C a následne sa prostredníctvom pumpy dostáva do dvoch fontán so šírkou 15 cm. Každá sadenica sa ošetruje od koreňového krčka do výšky 10-15 cm. Sadenica sa po voskovaní vloží do nádoby s vodou, kde sa vosk ochladí v priebehu 15-20 sekúnd o 50 °C. Spotreba vosku je cca 5-10 g na sadenicu. Dobré zaškolený personál dokáže obaliť 1800 až 2000 sadeníc za hodinu.

Čo do budúcnosti?

Táto metóda je účinnou a ekonomicky prijateľnou prevenciou, vďaka ktorej sa darí znížiť náklady na opätovné zalesňovania v oblastiach s výskytom borovice, smreka a smrekovca. Využívaná je v lokalitách, kde sa nachádzajú čerstvé pne po kalamitách alebo ťažbe,

vhodné pre rozmnožovanie spomínaných škodcov.

Časť z diskusie v rámci lesníckej vedeckej kaviarne:

Koľko sa navýši cena sadenice?

Cena sadeničky je 0,16 až 0,24 eur a po voskovaní sa jej cena navýši o 0,11 eur bez DPH.

Má nešťátny sektor záujem o voskované sadenice?

Áno, záujem je nielen zo strany nešťátneho sektoru, ale napríklad aj vojenských lesov. Pre urbáre sme ošetrili tento rok zhruba 5000 sadeníc. Záujem deklarovali aj vlani, ale pri objednávkach boli už opatrnejší.

Aká je návratnosť investície tohto prístroja?

Cena prístroja bola 18 100 eur.

Ako vyzerá ten vosk na sadenici po viacerých rokoch?

Ten vosk na sadenici vydrží rok alebo dva, potom sa už tieto sadenice nedajú voskom ošetrovať.

Ako dlho trvá, kým sa vosk v prírode rozloží?

Vosk sa rozkladá v okamihu, kedy poodpadáva zo sadenice a dostane sa do kontaktu s pôdou.

Ako sa správa teda vosk na výskumných plochách v našich podmienkach?

Prvé sadenice boli vysadené na jar minulého roka a kvalita vosku sa hodnotila na konci vegetačnej sezóny. Vosk na 95 % vysadených sadeníc bol bez poškodenia. Takže ochrana je vysoko účinná.

Les v Skanzene - Kysucký detský les

PL-SK
2007-2013

Žilinský samosprávny kraj

EURÓPSKA ÚNIA
EURÓPSKY FOND
REGIONÁLNEHO ROZVOJA

Výpadok elektrického prúdu a zvuky lesných zvierat v sprievode hrmotajúcej elektrocentrály, a predsa krásny slnečný deň, ktorých je vo Vychylovke veľmi málo, sprevádzali slávnostné otvorenie lesníckeho náučného chodníka Kysucký

železničke koordinoval otec projektu Kysucký detský les, lesný pedagóg OZ Čadca Milan Laš, ktorý sa netajil tým, že sa mu splnil jeho viacročný sen. Vybudovaný náučný chodník so svojimi stanovišťami je navrhnutý tak, aby naučil deti vnímať les a svet okolo seba všetkými zmyslami, pochopiť dôležitosť zmyslov pre svoj život ale hlavne pre život lesných zvierat. Použiť zrak na vnímanie sveta z drevenej detskej rozhladne a zároveň uniknúť čuchu zvierat, ktorý je mnohonásobne citlivejší – to je len jedna z viacerých zastávok. Popri chodníkoch sú rozmiestnené krmidlá pre zver a na stanovištiach vysvetľujú vzájomné vzťahy medzi zložkami ekosystému prebiehajúcimi v lese a význam lesa informačné tabule. Vhodné miesto na oddych poskytujú lavičky na trase chodníka a detské ihrisko s drevenými preliezačkami, hojdačkami a drevený altánok na konci dvojkilometrovej túry.

níkov. Kým v Poľsku sú lesníci a lesníctvo jedno z najatraktívnejších povolání, na Slovensku nás žiaľ vnímajú úplne inak. „Verejnosť akosi zabudla, že ešte donedávna boli prvými ochrancami prírody lesníci a vďaka nám vznikli dnes už chránené pralesy ako je Dobročský alebo Badínsky.“

Náučný lesný chodník vznikol vďaka Programu cezhraničnej spolupráce Poľsko-Slovenská republika 2007–2013 z prostriedkov Európskeho fondu regionálneho rozvoja. Na realizácii projektu sa podieľali Lesy Slovenskej republiky Odštepny závod Čadca a organizačná zložka poľských štátnych lesov Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe, Nadleśnictwo Wisła.

Vyvrcholením projektu bolo slávnostné otvorenie náučného lesného chodníka Kysucký detský les v areáli Múzea kysuckej dediny vo Vychylovke, časť obce Nová Bystrica. Ten je od 16. mája 2014 otvorený verejnosti a my mu prajeme veľa malých zvedavých návštevníkov a návštevníkom veľa veselých zážitkov a príhod.

Projekt bol zahájený 1.8.2013 a ukončený 31.5.2014. Celkové náklady pro-

detský les. Vypestovať dospelý „hotový“ les za deväť mesiacov je z pohľadu lesníkov hotový zážrak. A práve za takýto čas vyrástol detský les priamo v areáli Múzea Kysuckej dediny. Odolal víchrici, ktorá sa prehnala územím Slovenska a počas slávnostného otvorenia ho otestovali stovky detí z Poľska a Slovenska.

Potôčiky vody križujúce príjazdovú cestu do Vychylovky boli už len slabým pozostatkom víchrice a prietrže mračien, ktoré sa týmto údolím prehnali deň pred slávnostným otvorením lesníckeho náučného chodníka. Ani vrtochy prírody neodradili organizátorov, pozvaných hostí a desiatky pozvaných detí od účasti na tejto akcii.

Po oficiálnych príhovoroch riaditeľa OZ Čadca Milana Berešika, hovorcu podniku Vlastimila Rezeka, vedúceho odboru projektov EÚ Jozefa Zatlukala a ostatných zástupcov nasledovalo slávnostné prestrihnutie pásky a exkurzia lesným náučným chodníkom v sprievode ľudovej hudby.

Aktivity s deťmi na stanovištiach lesnej pedagogiky, náučnom chodníku i

Ročne najmä kvôli železničke príde do skanzenu vo Vychylovke necelých sto tisíc návštevníkov zo Slovenska, Poľska, Čiech, Maďarska, Nemecka, Rakúska. Lesnícky náučný chodník, ktorý mohol vyrásť vďaka cezhraničnej spolupráci medzi Slovenskou republikou a Poľskom, by spolu s múzeom Kysuckej dediny mohol byť zaujímavým spostením školských výletov a exkurzií a slúžiť ako netradičné miesto pre vyučovanie priamo v prírode. Zaujímavou je možnosť využiť prítomnosť lesníkov a lesných pedagógov z OZ Čadca, ktorí počas exkurzií dokážu jedinečným spôsobom opísať les a javy v ňom.

Budovaním lesných náučných chodníkov učíme deti vnímať les cez zážitky a aktivitami lesnej pedagogiky sa snažíme zmeniť pohľad spoločnosti na les a les-

jektu sa vyšplhali na 58.711,83 €, z čoho spolufinancovanie Európskou úniou z Európskeho fondu regionálneho rozvoja bolo 47 409,80 eur (80,75 %), národné spolufinancovanie tvorilo 14,25 % a 5,00 % tvorili vlastné zdroje.

-as-

„Projekt je spolufinancovaný Európskou úniou z prostriedkov Európskeho fondu regionálneho rozvoja a štátnym rozpočtom v rámci Programu cezhraničnej spolupráce PL-SK 2007 – 2013“

25 rokov dizajnu na Technickej univerzite vo Zvolene

Wolfgang Haipl – Materiál je nevinný

V Lesníckom a drevárskom múzeu vo Zvolene pokračuje cyklus výstav venovaných prezentácii štúdia dizajnu na školách s drevárskym zameraním. Po výstave predstavujúcej tvorbu maturantov odboru Tvorba nábytku a interiéru na SOŠ drevárskej vo Zvolene sa návštevníci múzea môžu zoznámiť s históriou štúdia dizajnu na Technickej univerzite vo Zvolene, ktorá sa ako jediná vysoká škola v Čechách a na Slovensku dlhodobo zaoberá prípravou kvalifikovaných odborníkov v oblasti tvorby nábytku a interiéru. Už jej predchodkyňa Vysoká škola lesnícka a drevárska vo Zvolene, ktorá vznikla v roku 1952, vytvorila v rámci Drevárskej fakulty Katedru architektúry nábytku a drevárskych výrobkov. Táto sa v roku 1988 rozdelením a transformáciou vyformovala do podoby dnešnej Katedry dizajnu nábytku a drevárskych výrobkov. Toto jedinečné špecializované

postavenie si udržala až do súčasnosti, čo ju istým spôsobom predurčuje iniciovať aktivity v oblasti obytného prostredia.

V rámci voľného výstavného cyklu s názvom 25 rokov dizajnu na Technickej univerzite vo Zvolene plánuje Katedra dizajnu nábytku a drevárskych výrobkov predstaviť v niekoľkých pokračovaniach svoju minulosť, prítomnosť ako aj vízie budúceho vývoja cez tvorivé výstupy ľudí, ktorí významne formovali tvár tohto pravicoviska. Prvá výstava z pripravovanej série

výstav predstavuje výber za polstoročie tvorby rakúskeho architekta, dizajnéra a pedagóga Wolfganga Haipla, ktorý významnou mierou prispel k vytvoreniu študijných programov v odbore Dizajn na Drevárskej fakulte Technickej univerzity vo Zvolene a podieľal sa na výučbe.

Jadrom výstavy je retrospektívna výstava životného diela Wolfganga Haipla, s viac ako 50-ročnou praxou v Rakúsku a na Slovensku. Dizajn zohľadňujúci materiál, prostredie a človek je hlavným motívom jeho tvorby. Expozícia pozostáva z plagátov, modelov, prototypov a sériovo vyrábaných výrobkov, ktoré vznikli počas jeho kariéry. Je obohatená o videoprojekciu – medailón s rovnomeným názvom.

Premiéra výstavy sa uskutočnila od októbra do decembra 2013 v Hoffmobiliendepote vo Viedni a jej reinštalácia vo Zvolene potrvá až do 4. júla 2014.

Mária Rošková, LDM Zvolen

Noc múzeí 2014

V sobotu 17. mája ostali brány stoviek múzeí v celej Európe otvorené do neskorých nočných hodín. Dali tak príležitosť Noci múzeí – spoločnej kampani upozorňujúcej na význam kultúrneho dedičstva, ktorá vzišla pred desiatimi rokmi z iniciatívy francúzskeho ministerstva kultúry. Podujatie za ten čas vstúpilo do povedomia verejnosti a získalo neobyčajnú popularitu vo väčšine európskych krajín – Slovensko nevynechajúc. V tento deň – či presnejšie v túto noc – pozvali múzejníci do výstavných siení širokú návštevnícku verejnosť rozmanitou programovou ponukou.

Lesnícke a drevárske múzeum vo Zvolene patrí k „zakladajúcim“ usporiadateľom Noci múzeí – za desať rokov dramaturgiu „noci“ ustálilo do takej podoby, aby v nej našli svoje typy priaznivci všetkých vekových skupín.

Program začal už v popoludňajších hodinách dvoma súbežnými programovými blokmi pre deti: Pod názvom Detský les pripravili pracovníci múzea interaktívne naučno-zábavné pod-

ujatie o podobách života v lese určené pre najmladších návštevníkov. Odrastenejší sa mohli „prejsť“ Poľovníckym chodníkom, kde sa pod dohľadom sokoliarov z Banskej Štiavnice a lukostrelcov z Divína zoznámili s ukážkami loveckých praktík a niektoré si aj sami vyskúšali. Návštevníkov neodradilo ani zlé počasie a skutočnosť, že tieto výsostne outdoorové aktivity sa tentokrát museli vtesnať pod strechu múzea.

Kulisou pre večerný program bola už tradične príjemná atmosféra podfarbená osvetlením sviec, lúčmi a historických svietidiel v tomto roku pre zmenu dokreslená

ukážkami historických zbraní.

Pozvanie do múzea prijali tí, čo majú radi duchaplné rozhovory: v diskusii nazvanej „Les v umení – umenie v lese“ sa za jedným stolom zišli popredný odborník a dlhoročný vedúci Lesníckeho skanzenu Boris Pekarovič a známy zvolenský herec Štefan Šafárik, aby sa vyznali zo svojho vzťahu k prírode a kultúre. Sekundovala im moderátorka Zuzana Golianová a štvorica aktérov večera doplnil Ondřej Daniš zo zvolenského divadla, tentokrát ako interpret svojich vlastných piesní.

Záver večera ocenili predovšetkým mladí návštevníci: usporiadatelia im ponúkli vystúpenie skupiny Korben Dallas, ktorá po víťazstve v troch zo štyroch hlavných kategórií rozhlasovej súťaže Radio_Head Awards 2013 láme rekordy v sledovanosti. Svoje kvality potvrdila aj počas zvolenskej Noci múzeí, za čo sa jej obecenstvo odmenilo vynikajúcou atmosférou a doteraz nebývalou účasťou, keď múzeum počas jej programu doslova praskalo vo švíkoch.

*Želmíra Šípková,
LDM Zvolen*

Les v Špeciálnej škole v Novej Bani

Žiaci Odborného učilišťa pre žiakov s telesným postihnutím v Novej Bani – budúci záhradníci – starostlivo pestovali oleandre a čínske ruže a tešili sa, komu s nimi urobia radosť. Ten deň prišiel 13.5.2014, keď pani riaditeľka Karina Gažiová privítala 14 lesných pedagógov a ďalších širiteľov lesníckej a environmentálnej osvety. Všetci žiaci s viacnásobným postihnutím našej školy – škôlkari, žiaci 1. až 9. ročníka Špeciálnej základnej školy pre žiakov s telesným postihnutím, žiaci Praktickej školy a Odborného učilišťa, ktorí pre zdravotné znevýhodnenie nemajú

veľa možností preskúmať les a pozorovať život v ňom, s nadšením očakávali „lesníkov a horárov“. Nie je to prvýkrát, kedy medzi našich žiakov zavítali so zaujímavým výchovno-vzdelávacím programom. Ich návšteva sa stala prínosnou tradíciou zážitkového učenia. Žiaci s viacnásobným postihnutím s nadšením a radosťou očakávali možnosti preskúmať les a pozorovať život v ňom. Ani sme sa nenazdali a lesní pedagógovia, zamestnanci Štátneho podniku Lesy SR, OZ Žarnovica, Múzea vo Sv. Antone a študenti Strednej odbornej školy lesníckej Banskej Štiavnici priniesli „les“ do školy. S faunou a flórou lesa, ktorú im pútať priblížili naši hostia, sa mohli mladší i starší žiaci zoznamovať na jednotlivých stanovištiach v priestoroch školy aj v jej areáli. S odhodlaním a v radosnej atmosfére súťažili, hravým spôsobom si overovali svoje vedomosti o prírode, dozvedali sa ďalšie zaujímavosti a nové poznatky. Zaujala ich výstavka preparovaných vtákov s odborným výkladom v podaní zamestnancov Múzea vo Sv. Antone. Lovili rybičky z

„igelitového jazierka“, hlasy jednotlivých predstaviteľov zvieracej ríše rozoznávali

v stanovišti poľovníctvo, lesníctvo, kde si mohli pohladkať aj poľovníckeho psa. V ďalšom stanovišti si preverili svoje vedomosti z poznávania stromov, krov pomocou kôry, zafarbenia a kresby dreviny, púčikov na konári rastliny, či listov a ako zo semienka vyrastie strom. Citlivosť svojich zmyslov si žiaci vyskúšali v sluchovom, čuchovom a hmatovom pexese, presnosť pri hádzaní šišiek do úst papierovej makety macka Brumka, obratnosť pri zdolávaní kartónových krabičiek zavesených na motúze, ktorého pohybom lesný pedagóg simuloval cestnú premávku v blízkosti lesa, kde musia zvieratá prejsť cez cestu. Stanovište „Múdry povrázok“ žiakov naučilo nájsť cestu lesného zvieratá ku svojmu obydlia, drevené puzzle preverili ich šikovnosť v skladaní obrázkov. Na parkovisku pred školou nám mladí sokoliari zo Strednej odbornej školy lesníckej v Banskej Štiavnici ukázali prácu s jastrabom harrisovým (kaňúr okružlochvostý) a plamienkou driemavou, a to lov potravou, kŕmenie a starostlivosť o dravca. Akokoľvek by ste uši natáhali, plamienku driemavú by ste v noci letieť v lese nepočuli. A viete

prečo? O tom nás poučila študentka SOŠL v Banskej Štiavnici. Tento, pre nás nový a zaujímavý jav je spôsobený štruktúrou peria plamienky driemavej, zatiaľ čo útok jastraba harrisovho na korisť sa dá ľahko identifikovať aj sluchom.

Ďakujeme našim priateľom, milým ľuďom – lesným pedagógom pod vedením Katky Dávidovej, že nám pripravili zábavný deň pretkaný hodnotnými poznatkami a hravou formou priblížili našim žiakom život v lese. Naše poďakovanie patrí aj zamestnancom generálneho riaditeľstva Márii Biesovej a Jane Staňovej, ústredia OZ Žarnovica Katke Homoláckovej a Ivanovi Brašeňovi, Lesnej správy Brod:

Štefanovi Havranovi, Jurajovi Borikovi, Vladimírovi Horskému a Petrovi Repiskému, zamestnancom Múzea vo Sv. Antone Erikovi Petrikovičovi a Ivanovi Šopoňovi, zamestnancovi Oblastnej slovenskej poľovníckej komory Miroslavovi Garajovi a študentom Strednej odbornej školy lesníckej v Banskej Štiavnici za ukážky preparovaných i živých zástupcov ríše vtákov a cicavcov.

V závere, keď prišlo na rad poďakovanie našim hosťom od pani riaditeľky za nás všetkých spolu s odovzdaním oleandrov a čínskych ruží od našich učňov, nikomu sa nechcelo lúčiť. Za všetko hovoria iskierky radosti v detských očiach, ktoré s údivom pohotovo vnímali informácie prezentované trpezlivo a s úsmevom. Tešíme sa na ďalšie, v poradí štvrté stretnutie s Vami – našimi kamarátmi, lesníkmi. „Lesu zdar!“

Anna Budinská, Andrea Pavlová
Spojená škola Nová Baňa

Keď je poľovníctvo životný štýl...

V rámci mesiaca jún, ktorý je mesiacom poľovníctva, sme položili pár otázok Imrichovi Šubovi, výkonnému riaditeľovi kancelárie prezídia Slovenského poľovníckeho zväzu, riaditeľovi kancelárie Slovenskej poľovníckej komory a viceprezidentovi Medzinárodnej rady pre poľovníctvo a ochranu zveri C.I.C. pre strednú a východnú Európu.

Kde ste vyrastali a kto Vás priviedol k poľovníctvu?

Pochádzam z Trnovca nad Váhom, kde ma k poľovníctvu doviedol môj otec a od detstva pestoval vo mne vzťah k prírode a poľovníctvu. Bol tvorivým novátorom, zaviedol u nás chov morky divej, kuropy horskej, prepeličiek, intenzívny chov bažantov. Náš revír je známy kvalitnou populáciou morky divej a dobrými možnosťami lovu v našej bažantnici. Verím, že ak sa môj otec na nás pozerá z večných „lovišť“, je na nás hrdý. Dodnes je mojím vzorom a jeho princípy a zásady sa stali mojimi princípmi a zásadami. Som mu nesmierne vďačný.

Čo pre Vás znamená les, poľovačka a byť v prírode?

U nás som mal možnosť sa zo začiatku zoznamovať hlavne s malou zverou, keďže poľovný revír, kde som vyrastal, je v oblasti s chovom malej zveri. Je síce pravdou, že v okrese máme najvyššiu lesnatosť a vždy, ak som sa zapisoval

PaedDr Imrich Šuba

do knihy návštev, najviac má lákal lužný les, tiahnucci sa popri rieke Váh. Za svoje prvé skúsenosti v oblasti chovu srnčej a jelenej zveri tiež vďačím svojmu otcovi, ktorý mi ako odmenu za maturitu a prijatie na vysokú školu daroval poplatkový lov jeleňa resp. muflóna. Prirodzene u nás v rodine poľovníctvo nebol len

spôsob trávenia voľného času, ale životný štýl. Rodina sa prispôbovala termínom poľovníckych podujatí a rokovaní, otec bol predsedom okresu v tom čase Galanta a členom Rady a Predsedníctva (dnešné prezídium).

Čomu ste sa v poľovníctve venovali najviac?

Ja som poľovníckym dieťaťom ešte zo starej školy. Keď som sa v 16-tich rokoch stal kandidátom, v tom čase sme stavali náš poľovnícky dom svojpomocne. Každý štvrtok poobede a každú nedeľu doobeda sme dva roky trávili prácami na poľovníckom dome a popri tom samozrejme plnili si povinnosti pridelené v poľovnom revíri. Keď som mal byť prijatý do združenia, dostali sme podmienku, zabezpečiť poľovne upotrebitelného psa. Aj vďaka tejto „výchove“ si svoj poľovnícky život neviem predstaviť bez poľovného psa, a tiež mi nerobí problém žiadať práca v poľovnom revíre. Práve postoj a krédo „prírode máš vždy dať viac ako z nej brať“ je to, čo sa snažím odovzdať ďalej tak, ako som to ja dostal od môjho otca.

Ste výkonným riaditeľom kancelárie SPZ a riaditeľom kancelárie SPK. Ako sa Vám darí zladiť Vaše pracovné povinnosti v oboch organizáciách?

Vytvorením jednotnej poľovníckej samosprávy sa naplnili úlohy zo snemov z rokov 1997 a 2002. Podporila ju aj petícia z roku 2003, ktorú podpísalo 375 tisíc občanov, kde sa okrem iného uviedlo: „Všetci držiteľia poľovníckych lístkov budú zo zákona združení v jednotnej poľovníckej organizácii s potrebnou ingerenciou štátu, ale i poľovníckej vedy a výskumu, čo zabezpečí nielen jednotnosť a transparentnosť pri výkone práva poľovníctva, ale aj zachovanie a rozvíjanie poľovníckych tradícií a zvyklostí, ako súčasť národného kultúrneho bohatstva.“

Tieto dve organizácie sú ešte stále ako spojené nádoby. SPZ bol listom poverený na prevzatie kompetencií, ktoré sa týkali skúšok, prípravy kandidátov, kontrolných strelieb, sokoliarstva a kynológie. Dnes sú kompetencie podľa § 42 zákona č 274/2009 Z.z. prenesené na SPK. Prechod bol postupný a zostáva jediná úloha a tou je kynológia, ale asi toto je na samostatný rozhovor, keďže máme problém s prenosom informácií, a že nie každý chápe organizáciu a riadenie poľovníctva. Nevnímam svoju prácu ako prácu pre dve organizácie a taktiež nepoberám ďalší plat, ale beriem to ako historickú výzvu byť pri tom, kedy sa zastabilizuje organizácia poľovníkov s pevnými legislatívnymi a ekonomickými piliermi pre obhajobu záujmov poľovníctva.

Prijímanie gratulácie Lovu zdar po ulovení morky divej

Krst knihy Wildlife počas dní Sv. Huberta vo Svätom Antone

V máji 2011 ste boli zvolený za viceprezidenta Medzinárodnej rady pre poľovníctvo a ochranu zveri C.I.C. pre strednú a východnú Európu. Táto významná funkcia v najprestížnejšej svetovej poľovníckej organizácii napomáha nielen šíreniu dobrého mena slovenského poľovníctva vo svete, ale pomôže aj pri presadzovaní poslania SPZ a SPK u nás na Slovensku. Čo znamená pre vás táto funkcia?

Svoju prácu pre našu organizáciu sa snažím vnímať ako poslanie. Úlohy, ktorými sme boli poverení, alebo sme sa do nich zapojili a úspešne zvládli, boli asi aj dôvodom pre túto dôveru, a v tomto roku na generálnom zasadnutí v Miláne, kde sa uskutočnili nové voľby, asi aj dôvodom pre zvolenie na druhé funkčné obdobie. Mnohí možno považujú túto funkciu za česť. Ja ju považujem za výzvu a záväzok pre ešte väčšie nasadenie v prospech poľovníctva. Najviac čo si odnášam z každého zasadnutia sú skúsenosti a informácie, ale taktiež obavy o budúcnosť poľovníctva vidiac negatívne prvky zo sveta, i keď u nás a náš systém si vyslúžil nemalý obdiv a uvádzajú ho ako dobrý príklad aj pre iných.

Ešte sa často stretávame s otázkou prečo je potreba, aby na Slovensku boli dve poľovnícke organizácie?

Áno často, z časti som odpovedal prečo vznikla SPK. Ale SPK je organizácia zastrešujúca poľovnícke organizácie, ako aj SPZ, ktorá je zatiaľ najväčšia. Sú tu aj nové organizácie pre, ktoré vznik SPK znamenal alebo nárast členskej základne (Slovenský lovecký ochranný spolok Pribina z 300 na dvojnásobok), alebo vznik (Diana 234 členov). Taktiež medzi kolegami z LSR, š.p., je 500 poľovníkov evidovaných v SPK. Ostatní sú členmi SPZ. Podstatné však je, že ak chce niekto pochopiť úlohu poľovníckej samosprávy, nemôže mať vedomosti na úrovni poľovníka, ktorý je poľovníkom preto, že chce niečo uloviť a prečíta si maximálne poviedku, ale mal by chápať systém a kompetencie. Poľovnícka

organizácia bez kompetencií je ako poľovník bez psa, alebo dokonca bez pušky.

Aké povinnosti vyplývajú pre zamestnancov LSR, š.p., vlastníacich poľovný lístok vo vzťahu k SPZ a SPK?

Ak sú členmi SPZ, tak sa na nich vzťahujú práva a povinnosti člena SPZ vyplývajúce zo Stanov SPZ. Jednoducho povedané, ak sú členmi poľovníckych združení, musia byť členmi SPZ. Ak nie, môžu sa prihlásiť. Za členov SPZ si všetky povinnosti voči SPK plní poľovnícka organizácia SPZ. (poistenie, odvody, zastupovanie atď.). Ak sú zamestnanci LSR, š.p., držiteľia poľovných lístkov (nečlenovia SPZ, SLOSP, Diana atď.). Povinnosti voči organizácii zo zákona – SPK plnia LSR (poistenie, odvod, zatupovanie). SPK je organizácia zo zákona tvorená z organizačných zložiek.

Môžete zhodnotiť spoluprácu SPZ a SPK s LSR, š.p.?

V prvom rade spolupráca SPK a LESY SR, š.p., je spoluprácou, ktorá nadväzuje na spoluprácu s SPZ, ale na inom základe, aj keď vždy vzťahy závisia od ľudí, ktorí ju tvoria. Ja osobne som nesmierne rád, že mám možnosť nielen spolupracovať a byť partnerom s kolegami z LSR, š.p., ale mám medzi nimi mnoho osobných priateľov. Spomeniem len kaštieľ Palárikovo, miesto kde sa zrodila myšlienka založiť CIC.

Ako vidíte budúcnosť nášho poľovníctva? Myslíte si, že poľovníctvo na Slovensku budú riadiť len peniaze a menej majetní poľovníci budú musieť skončiť?

Nie, takto by som sa nikdy nevyjadril. Každý si môže vždy nájsť svoje miesto, záleží len od jeho nárokov a ochoty. Verte mi, nenaplnia ma šťastím, ak si pozriem katalógy z chovateľských prehliadok a vidím jedno meno pri napríklad ulovených 9-tich jeleňoch, a to nie sú len bohatí ľudia, alebo človek, ktorý je členom v piatich revíroch. Ako si vie plniť povinnosti voči poľovnému revíru a zveri? Ako vie spracovať zážitok z toľkých lovov v krátkom čase za sebou? Alebo je pre neho ulovenie prestíž či v horšom prípade obyčajné uspokojenie pudu? A tu prichádza problém u týchto poľovníkoch pri odpovedi na obyčajnú otázku jeho vlastnej dcéry alebo syna: „Otec, prečo zabiješ to chůďa zvieru?“ Ak nevie odpovedať, je pre poľovníctvo tou najhoršou reklamou, lebo nevie odpovedať ani cudzím. Akceptácia a budúcnosť poľovníctva začína u nás samých, vo vlastných rodinách.

Ďakujem za rozhovor.

Milan Longauer

Úspešný lov diviaka

List študentov lesníckej školy v Banskej Štiavnici z roku 1919

Po odstahovaní Vysokej školy baníckej a lesníckej z Banskej Štiavnici v roku 1919 najprv do Budapešti a vzápätí do Sopronu, novovznikajúce československé úrady nevenovali problematike lesníckeho školstva potrebnú pozornosť. Zhodou priaznivých okolností a erudovanosti Prof. Dr. Ing. Rudolfa Hašu sa podarilo v zanechaných, ale vybraňovaných priestoroch školskej budovy zriadiť aspoň stredoškolský stupeň lesníckej výuky pod názvom Československá štátna stredná lesnícka škola, onedlho premenovaná na štátnu vyššiu lesnícku školu.

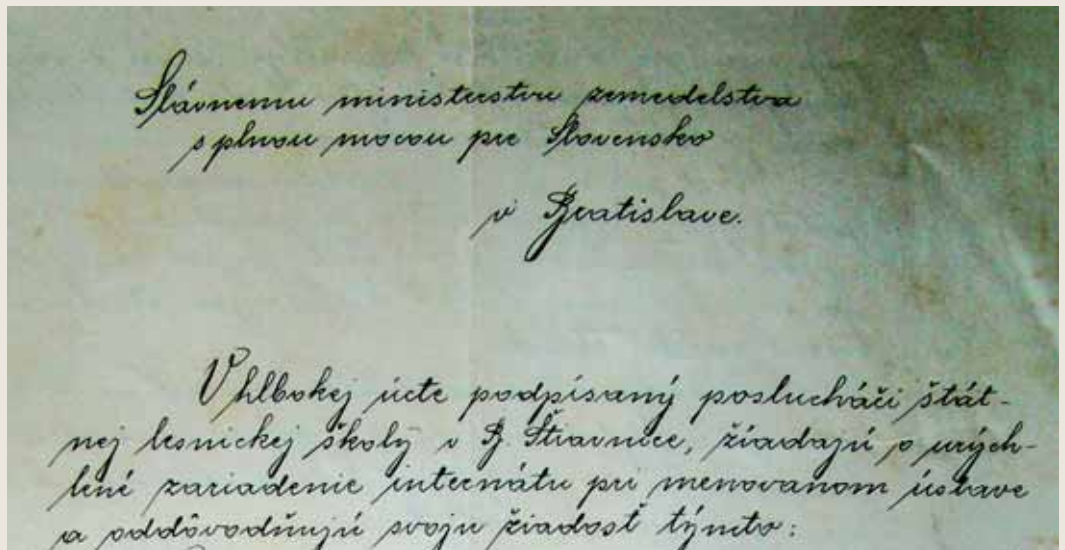
Prof. Hašovi sa podarilo za štyri mesiace zariadiť prázdnu budovu základným vybavením, 29. - 30. septembra 1919 zorganizovať prijímacie skúšky a 4. októbra 1919 slávnostne otvoril prvý školský rok. Začiatok vyučovania bol v pravom zmysle slova bojový – študenti boli provizórne ubytovaní na 2. poschodí školy, v bývalých prednáškových učebniach, problém bol so stravovaním, zásobovaním základnými potravinami i nedostatkom odborných pedagógov.

Najväčším problémom pre študentov za takýchto okolností bolo prirodzene následné ubytovanie. Charakteristické štiavnické študentské súkromné ubytovanie, ktoré veľmi dobre fungovalo za Rakúsko – Uhorska i v neskorších rokoch Československa, bolo vojnovými udalosťami zdecimované.

Situácia dospela až do takých rozmerov, že na jeseň roku 1919 študenti píšú list „Slávnemu ministerstvu zemédelstva s plnou mocou pre Slovensko“ v Bratislave, s poukázaním na neudržateľnosť situácie. Znalci histórie vedia, že také ministerstvo neexistovalo – ale to študenti zrejme nevedeli. Dôležité je, že list našiel správneho adresáta, ktorým bol „Zemédělský referát pri Ministerstve s plnou mocou pre správu Slovenska“ v Bratislave.

V liste si môžeme prečítať nasledovné:

„V hlbokej úcte podpísaní poslucháči štátnej lesníckej školy v B. Štiavnici žiadajú o urýchléné zriadenie internátu pri menovanom ústave a odôvodňujú svoju žiadosť týmto: Postavenie poslucháčov v meste, jest v privátnych bytoch pri pokračujúcej zime priamo neznesiteľné. Byty samy sú väčšinou vlhké, tmavé, neosvetlené a nevykúrené, tedy celkom nezdravé a k tomu ešte nadpriemerne drahé.

Úvodný fragment z listu.

Pričinou už vyskytnuvších sa nemocí očných a reumatizmu sa tieto nezdravé a žiadnym svetlom neosvetlené byty.

Strava ani pri vysokých cenách neodpovedá potrebe mladého a vyvinujúceho sa človeka, denne býva nemastná nevyživná a pritom nečiste pripravená.

Byt i so stravou není temer v celom meste k nájdenu, takže poslucháči sú nútení bydlieť a stravovať sa na rôznych a značne vzdialených miestach, s čím strácajú viac než polovicu mimoškolského času.

Podpísaní chtejúc vyhovieť požiadavkám na nich kladeným, sú odkázaní jedine na hodiny nočné, pri otrávanom a nebezpečnom svetle acetylenovom, vydávajúc s tým v nebezpečie svoje zdravie. V poslednej dobe keď ani miestna plynáreň už ďalší čas nepracuje a sú i zásoby karbydu vyčerpané, takže ani tento k dostaniu není je totiž študovanie doma nemožné.

Jest nám síce riaditeľstvom dovolené ku spoločným štúdiám svetla a miestnosti školnej, avšak prechádzaním zo školy a do školy stratí sa mnoho času, takže k vážnym štúdiám ho veľmi málo zbude.

Z láskavosti p. riaditeľa bolo nám drevo k vykúreniu bytu zo školského revíru za miernu cenu ponechano, ale dovoz z lesa ani za vysokú cenu nemožno zohnať.

Budov a miestností, kde by internát zariadený byť mohol, jest tu prebytok, osvetlenie dodáva vlastná elektrárňa, kuchynské náradí používané tunajšími úradníkmi v tunajšej úradníckej mense patrí ústave, zostáva tedy jedine zaopatriť jednoduchý nábytok a dodávku pre kuchyňu.

Podpísaní poslucháči tedy žiadajú slávne ministerstvo zemedelstva o skutočne rýchle zriadenie internátu, pretože inak sú poslucháči donútení dňa 1.

decembra r.1919 rozísť sa do svojich domovov, pretože za takýchto biednych pomerov je vážne študovanie nemožné.

Podpísaní dúfajú, že bude im ich žiadosť čo najskôr priaznive vyriadená, aby nebola zavdaná príčina ku posmešnému ukazovaniu na dorost československého národa.

Banská Štiavnica, dňa 22-ho novembra r.1919.

Stojí za pozornosť si prečítať aj mená podpísaných študentov, z ktorých sa neskôr mnohí stali známymi oporami slovenského lesného hospodárstva: Berger Aurel, Bureš Jozef, Černocký Oldřich, Frantz Kamil, Fučíkovský Leopold, Glos Bohuslav, Hatiar Anton, Horák Ján, Korda Vladimír, Kapounek Ludvík, Konečný Alois, Korínek Ladislav, Kotrba František, Král Jozef, Králík Emil, Maliček Vavro, Macášek Jozef, Mráz Ján, Nitschmann Stanislav, Petlík Otomar, Pultar Bohumír, Raška Antonín, Rouček Miroslav, Rožek Viktor, Sommer František, Srovnal Jozef, Svoboda Cyril, Šácha Alois, Škarda Jiří, Štyriak Ján, Thonhauser Anton.

Našťastie, v dobe písania listu študenti netušili, že ešte najbližších 48. rokov škola internát mať nebude a študenti budú bývať naďalej v súkromí. Zemédělský referát ministerstva sa pričínil len o to, že na krátky čas študentom pridelili na bývanie narýchlo upravenú budovu pod Kalváriou, v ktorej však študenti dlho nebývali a vrátili sa späť do súkromného ubytovania. Listom sa referát vážnejšie nezaoberal, čo dokazuje aj poznámka na obale spisu „k uloženiu ad acta“.

Ale pre počiatočnú históriu Československej štátnej strednej lesníckej školy v Banskej Štiavnici máme zaujímavý dokument o problémoch prvých študentoch na lesníckej škole a najmä s ich menoslovom.

110 rokov od narodenia Ing. Pavla Korpeľa (1904 – 2014)

Nedávno sme si na tomto mieste pripomenuli významné dielo Ing. P. Korpeľa „Lesnícky adresár“. Dnes z príležitosti výročia jeho narodenia si pripomenieme stručný životný medailónik – spomienku na jedného z významných lesníkov Slovenska, ktorého dodnes lesnícka história plne nedocenila.

Narodil sa 7.2.1904 v Brezne v rodine drobného živnostníka. Študoval na gymnáziu Andreja Sládkoviča v Banskej Bystrici, pokračoval na Vysoké škole zemédskej v Brne na Lesníckom odbore (1922 – 1928). V roku 1934 vykonal predpísanú skúšku na oprávnenosť výkonu lesnícko – technickej služby.

Jeho profesionálna kariéra bola rozložená do dvoch dôležitých smerov: v lesníckej praxi pôsobil ako lesným hospodár a súčasne bol bádateľom v zložitej lesníckej histórii Uhorska a Slovenska.

Ako čerstvý lesný inžinier začínal v pozícii zmluvného úradníka lesného oddelenia magistrátu Bratislavy, pokračoval na katastrálnych meračských úradoch v Galante a v Tornali.

V rokoch 1930 – 1939 pôsobil na Riaditeľstve štátnych lesov a majetkov v Banskej Bystrici a bol lesným správcom na Starých Horách.

V období rokov 1939 – 1948 pracoval na Ústrednom riaditeľstve štátnych lesov v Bratislave. Toto obdobie jeho života bolo pomerne významné ako pre neho, tak aj pre lesnícku prevádzku, pretože tu zastával ako lesný radca post prednostu organizačného oddelenia, odkiaľ mal možnosť ovplyvňovať chod lesných riaditeľstiev na Slovensku.

Po roku 1948, ako značná časť slovenskej inteligencie z obdobia Slovenského štátu, navyše nespupracujúci s vládnucim režimom, bol odsunutý na menej významnú pozíciu. Vo funkcii hospodárskeho pracovníka pôsobil v rokoch 1948 – 1956 na lesných závodoch vo Víglaši, Kriváni a v Banskej Bystrici.

Pomerne dlhé obdobie medzi rokmi 1956 – 1964 bol pracovníkom Ústavu pre hospodársku úpravu lesov vo Zvolene pri historickom prieskume na typologickom oddelení. Tu mal príležitosť uplatniť mnohostranné odborné

skúsenosti a predpoklady pre historické bádanie na základe cudzojazyčných listinných materiáloch. Pre lesné hospodárske plány tu na základe archívnych a iných dokumentov spracovával elaboráty ich historického vývoja. Jeho práce boli na uznávanej odbornej úrovni a slúžili ako vhodný podklad pre ďalší typologický a lesozariaďovateľský prieskum.

Zaoberal sa lesnícko – historickým výskumom Banskej Štiavnice, Krupiny, Kriváňa, Banskej Bystrice, Predajnej, Hrabušíc a Smolníckej Huty. Je autorom známeho „Lesníckeho adresára“ z roku 1943, ktorý nám podáva kompletný obraz o organizácii slovenského lesníctva a jeho personálneho obsadenia. Vydal štúdiu „Vývoj majetkoprávných pomerov, zákonitého spracovania a organizovania lesného hospodárstva na Slovensku“ (1961), je autorom monografie „Jedľa na Slovensku“ (1960), podpísal sa pod ďalšie významné lesnícke dielo „Lesnícke a drevárske písomnosti“ (1960 – 1964). Okrem toho bol autorom obsiahlych historických štúdií v zborníkoch a článkoch o lesnom hospodárstve.

Patriť k našim najvýznamnejším bádateľom v dejinách lesníctva. Zaslúžil sa o archívne objavenie, spracovanie a následné publikovanie mnohých lesníckych dokumentov.

Zomrel 11.1.1966, v pomerne mladom veku 62 rokov vo Zvolene.

Viliam Stockmann

K 150. výročiu uverejnenia priekopníckej práce Rudolfa Geschwinda *Die Hybridation der Forstgehölze*

Rudolf Geschwind (1829 Hředle, okr. Rakovník – 1910 Krupina) v r. 1845, teda ani nie ako 16-ročný, sa začína zaoberať hybridizáciou a vytyčuje si životný cieľ, preniesť svoje pokusy na lesné dreviny.

Ako 27-ročný (1856) skladá štátnu skúšku v Prešporke, z príležitosti ktorej podáva svoju prvú písomnú prácu o hybridizácii lesných drevín, o ktorej možno predpokladať, že ju mal pripravenú už o tri roky skôr, keďže prvý raz žiada o pripustenie k štátnej skúške už v roku 1853. V r. 1864, počas pôsobenia na Brode pri Žarnovici, mu vychádza tlačou práca *Die Hybridation der Forstgehölze*. V nej predkladá komplexnú koncepciu šľachtenia lesných drevín pomocou hybridizácie ako štátnu úlohu,

vrátane založenia šľachtiteľských stredísk a zavedenia výučby hybridizácie na všetkých stupňoch lesníckych škôl. Geschwindove priekopnícke myšlienky narazili na odpor vtedajších vedúcich lesníckych kruhov. Z jeho neskorších aktivít na poli hybridizácie lesných drevín je známy už len úspešný pokus s kríženním duba zimného s dubom letným v r. 1866, uskutočnený na Brode, opublikovaný až v r. 1876. Neskôr, až do konca svojho plodného života, Geschwind všetku svoju invenciu vložil do šľachtenia okrasných rastlín. V šľachtení ruží dosiahol vynikajúce výsledky, ktoré mu zabezpečili svetovú povest, ktorá pretrváva dodnes.

Stopäťdesiate výročie uverejnenia

Geschwindovej priekopníckej práce je jedinečnou príležitosťou na zviditeľnenie jeho vtedajšieho pôsobiska. O to skôr, že dosiaľ panujú rôzne zmyšlienky v lokalizácii Brodu. K doterajšiemu chaosu v lokalizácii Brodu, zahrnujúceho lokality rozsiate po celom území bývalej monarchie najnovšie (r. 2011) pribudli dva nové príspevky: Brodzany (Liffa) a Hodruša-Hámre (Lukáč).

K dôstojnému ucteniu Geschwindovej pamiatky by prispelo pomenovanie škôlkárskeho strediska po Rudolfovi Geschwindovi a umiestnenie pamätnej tabule na historickú budovu vtedajšej lesnej správy.

Ladislav Greguss

Konferencia OZ Drevo - lesy - voda

Národný program využitia potenciálu dreva, vplyv na zamestnanosť, možnosti využitia sociálneho dialógu

Domáci lesnícko-drevársky sektor má podmienky stať sa jedným z pilierov slovenskej ekonomiky. Ukladaním uhlíka v lesoch, v produktoch z vyťaženého dreva a jeho náhradou za neobnoviteľné suroviny a energiu, sektor navyše významnou mierou prispieva k zmierňovaniu klimatickej zmeny. Toto sú hlavné poslanstvá, ktoré prezentoval 13. mája v Banskej Bystrici na konferencii venovanej Národnému programu využitia potenciálu dreva generálny riaditeľ sekcie lesného hospodárstva a spracovania dreva MPRV SR Ján Mizerák.

Pripomenul, že základnou myšlienkou vypracovania tohto programu je stanoviť východiská surovinových možností pre spracovateľov dreva, na základe ktorých si spracovateľské subjekty budú môcť napláňovať svoje kapacity a rozvojové programy tak, aby využili hlavne všetky domáce zdroje v plnom rozsahu. Aby sa drevo vyťažené na Slovensku nemuselo vyvážať bez navýšenia pridanej hodnoty do zahraničia, aby sa spracovalo na Slovensku, pričom by sa udržali, resp. vytvorili pracovné miesta u spracovateľov dreva, v nábytkárskom priemysle, energetike a ďalších kooperujúcich odvetviach.

„Pri delbe práce nepotrebuje každý človek robiť všetko, ale každý robí to svoje, aby poskytol svojou prácou produkt, o ktorý je záujem a seba prácou zabezpečil možnosť získať iné tovary. Prichádzame teda k dvom rovinám, a to je vykonávanie zmeny prostredia, v ktorom človek žije, kvôli svojim potrebám, a zamestnanosť, aby si potreby dokázal zabezpečiť,“ uviedol v svojom príspevku Drevo ako prioritný zdroj príjmov nešťátneho lesníckeho sektora Milan Dolňan, podpredseda Slovenskej lesníckej komory. Poukázal na fakt, že relatívne staré odvetvia činnosti človeka - lesníctvo a spracovanie dreva vždy stáli tesne vedľa seba, boli na sebe závislé, no zároveň boli medzi nimi neustále nezhody.

Na nezastupiteľné miesto drevospracujúceho priemyslu v hospodárstve SR poukázal predseda Odborového zväzu drevo, lesy, voda Zdenko Dluhoš. Drevospracujúci priemysel podľa neho v súčasnosti vyprodukuje tovar v hodnote 3 mld. eur a poskytuje 40 tis. pracovných miest. Poukázal na piliere trvalo udržateľného rozvoja lesníckeho a drevárskeho komplexu - ekonomická efektívnosť, spoločenská akceptácia a užitočnosť ako aj environmentálna výkonnosť, ktoré nás nútia k tomu, aby sme k rozvoju tohto komplexu pristupovali s primeranou zodpovednosťou.

Hospodárenie v LESOCH SR, š.p. z pohľadu využitia potenciálu dreva, bola jednou z tém, ktorými sa na konferencii prezentoval štátny podnik LESY Slovenskej republiky. Fakty o objemoch ťažby ovplyvnenej predovšetkým kalamitnou ťažbou uviedla vedúca Odboru usmerňovania lesníckych činností Alena Ábelová: „Za posledných 20 rokov postihli lesy Slovenska dve veľké veterné kalamity, pri ktorých v roku 1996 padlo na Horehroní 1,5 mil. m³ drevnej hmoty a v roku 2004 padlo na území celého Slovenska 5,3 mil. m³ drevnej hmoty, z toho na území LESOV SR, š.p. 2 mil. m³. Od 19.11.2004 do 30.4.2013 spracovali LESY Slovenskej republiky spolu 5,356 mil. m³ smrekovej veternej kalamity a ďalších 8,549 mil. m³ smrekovej podkôrníkovej kalamity. To znamená, že podkôrníková kalamita na smreku 1,6 násobne v sledovanom období prevýšila pôvodnú veternú smrekovú kalamitu. Kalamity spôsobili prekročenie bilancovaných úloh v ťažbe dreva v ihličnatej hmote za roky 2005 až 2010 o 47 %. Neustále takto dochádza k poklesu bilancovaných možností v plánovaní ihličnatej ťažby. Táto skutočnosť sa premietla v znížení plánu ihličnatej ťažby v roku 2014 (1,412 mil. m³) oproti skutočnosti v roku 2010 o cca 1,413 mil. m³, čím sa dostávame približne na úroveň roku 2003 pred kalamitou Alžbeta.“

Nárast kalamitnej ťažby sa prejavil aj vysokým zastúpením ihličnatého dreva na trhu s drevom. „Z pohľadu obchodu s drevom sa roky 2003 a 2004 môžu považovať za štandardný stav. Po kalamite v roku 2004 obchod s ihličnatým drevom výrazne stúpol a v roku 2009 dosiahol maximum v objeme 3,043 mil. m³ dreva. Od roku 2010 zaznamenávame pokles a tento rok plánuje podnik s dodaním len 1,388 mil. m³ na trh, čo je uvádzané ako podnormálny stav. Obchod s drevom je pre podnik hlavná obchodná činnosť. Pokles zdrojov ihličnatej guľatiny mal za následok aj pokles počtu zákazníkov. Na základe tohto nedostatku sa štátny podnik musel rozhodnúť, či bude predávať drevo všetkým zákazníkom, alebo uzatvorí KZ pre prosperujúce a životaschopné spoločnosti“, uviedol vo svojom príspevku za obchodný úsek podniku Ján Čavojský.

Akčný plán Národného programu využitia potenciálu dreva z pohľadu riešiteľa a jeho päť nasledujúcich cieľov predstavil Miroslav Kovalčík z Národného lesníckeho centra Zvolen.

Cieľmi akčného plánu je: 1. Zabezpečenie dodávok dreva v meniacich sa prírodných a spoločenských podmienkach aktívnym trvalo udržateľným obhospodarovaním lesov; 2. Efektívne využívanie dreva, podpora zamestnanosti v lesnícko-drevárskom sektore; 3. Podporovanie zhodnocovania potenciálu dreva na báze malého a stredného podnikania v regiónoch využitím miestne dostupných zdrojov; 4. Zlepšovanie domáceho dopytu po výrobkoch z dreva v súlade s princípmi trvalej udržateľnosti a 5. Dosiahnutie zvýšeného využitia lesnej biomasy, ako aj vedľajších produktov pri spracovaní dreva na energetické účely. Tieto ciele zopakoval a podrobnejšie rozobral aj prezident Zväzu spracovateľov dreva Igor Patráš.

-as-

Spolupráca považskobystrických lesných pedagógov

Lesní pedagógovia z Odštepného závodu Považská Bystrica okrem organizovania svojich akcií pre verejnosť spolupracujú v rámci lesnej pedagogiky aj s inými organizáciami. Pekný príklad je spoluprá-

ky zvukov vtákov, zvierat a mali možnosť si overiť svoje vedomosti prostredníctvom hier. Určovali druhy zvierat, ich pobytové znaky, riešili skomoleniny a priradzovali potravu, ktorou sa živí zver.

„Zeľeň a ochrana prírody“ zameraná na lesné dreviny a vodu. Žiaci a ostatná verejnosť si mohli v lesníckom stánku overiť svoje vedomosti o prírode pomocou hry Logico piccolo, vyskúšať svoju zručnosť pri skladaní papierových motýľov, šikovnosť v skladaní puzzle zvierat a listov, zistiť rozdielnosť medzi tvrdým a mäkkým drevom a spoznať púčiky stromov.

Na záver možno povedať, že prostredníctvom takýchto akcií, lesní pedagógovia vytvárajú a upevňujú dobré vzťahy s inými organizáciami a šíria dobrého meno štátnych lesov.

Eva Gabovičová
OZ Považská Bystrica

ca s regionálnymi poľovnými združeniami ako aj s Obvodným úradom životného prostredia Považská Bystrica. O dobrých vzťahoch svedčia aj tieto akcie:

V dňoch 23. a 24.3.2014 usporiadala Obvodná komora v Považskej Bystrici za pomoci PZ Tiesňava Považská Teplá chovatelskú prehliadku poľovných trofejí pre poľovníkov a ostatnú verejnosť. Na spretení programu sa podieľali aj naši lesní pedagógovia, ktorí cez zážitkové učenie priblížili návštevníkom lesnú zver a význam udržiavania jej únosných stavov v prírode. Stredoškôľakov najviac zaujali ukáž-

Ďalšou významnou akciou bol VI. ročník Ekologického jarmoku v Považskej Bystrici, ktorí organizoval Odbor starostlivosti o životné prostredie Okresného úradu v Považskej Bystrici dňa 24.4.2014 pri príležitosti Dňa Zeme. Na mestskej pešej zóne žiaci zo základných škôl prezentovali ekologické projekty, ktoré boli hodnotené a víťazné školy odmenené. Mimoriadnu cenu udelili aj Lesy SR, OZ Považská Bystrica a odovzdali zbierku púčikov s farebnou publikáciou žiakom základnej školy Slovenská v Považskej Bystrici, ktorí sa prezentovali svojim ekologickým projektom

Prístupový kód

Sedem storočí vývoja lesníckej profesie má veľa dobrých zastavení. Mnohé sú spojené s múdrosťou predkov, ktorí tušili, že dosiahnutie vrcholu hory Poznania je síce nemožné, no púť k nemu nevyhnutná. Posledných 25 rokov tohto putovania patrilo aj hnutiu Pro Silva. Tak vysoko sme ešte nikdy nevystúpili! Presvedčivo to zaznelo na seminári usporiadanom k tomuto výročiu na pôde našej zvolenskej Technickej univerzity.

Bohatstvo poznatkov, ktoré vo Zvolene odzneli, popíšu ešte mnohí. Ja popíšem to, čo mi tam chýbalo. Neodznal príspevok nášho ministerstva. Škoda, pár povzbudivých slov by bolo padlo dobre. Dosvedčili by, že vysokí úradníci aj v spleti neľahkých úloh dňa cítia a ctia smerovanie profesie, ktorú zastrešujú. Neodznal na ňom ani zásadný príspevok predstaviteľa Slovenskej lesníckej komo-

ry, jedného z organizátorov podujatia. To je, kolegovia, zbytočná strata gamu v zápase o lesnícku modernu, ktorý práve komora musí viesť. Tomu, že na seminár neprišli kolegovia z urbárov, sa dá porozumieť, hoci so smútkom. Nie však tomu, že prišlo tak málo riaditeľov lesných závodov. Ja viem, bolo to tesne po smršti... Ale veď práve Zvolen ponúkol ten najlepší návod na účinnú obranu proti kalamitám! A propos – viete ako v tej najnovšej obstáli objekty Pro Silva?

Za neúnavné presadzovanie zásad najumnejšieho lesného hospodárenia treba vziať hold mnohým, ktorí prišli. Aktívne prítomný bol Jozef Spevár, ktorého pôsobenie vo funkcii výrobného riaditeľa š.p. LESY SR je pre hnutie oporou a pre neho samotného asi tým najlepším vyjadrením generáčnej lesníckej štafety. Nemohol chýbať ani Milan

Saniga, profesor z tých, ktorí nám nielen skriptami, ale predovšetkým osobným príkladom pripomínajú, že dovidieť v lese dopredu je výsada múdrych a odvážnych. A bol tam samozrejme tútor hnutia Rudolf Bruchánik, známy profesionálnou neúnavnosťou, bez ktorej by sa idea slovínskych lesníkov u nás tak úspešne nerozvíjala.

Lesníkov, ktorých prosilvácke die- lo je zárukou, že púť k vrcholu na ktorý nemožno vystúpiť pokračuje, prišlo do Zvolena našťastie veľa. A to mi tam viacerí ešte chýbali. Myslím, že všetkých ich môžeme považovať za držiteľov vzácného prístupového kódu k odpovediam na zásadné ekologické, ekonomické a spoločenské otázky, ktorým sa v ôsmom storočí služby pre les určite nevyhneme.

Ján Mičovský

Milí kamaráti,

až do konca letných prázdnin pokračuje výtvarná súťaž o zaujímavé knihy a vecné ceny s názvom **LESNÍK a JEHO PRÁCA**. Svoje kresbičky lesníkov mi posielajte do 31.8.2014 na adresu:

Jazvec Mišo
redakcia časopisu Lesník
LESY Slovenskej republiky š.p.
Námestie SNP 8
975 66 Banská Bystrica

Všetky kresbičky budú zaradené do súťaže o Najkrajší obrázok Lesníka. Malým prekvapením odmením všetky kresbičky, na ktorých bude nalepený kupón z nášho časopisu LESNÍK. Výsledky súťaže budú uverejnené v septembrovom čísle časopisu.

Zasmejte sa

Strčil še mi pitbul.
Kec ho najdzeš veľo sčesca.

Dvaja ekonómovia popíjajú v krčme. Opitý ekonóm vraví druhému: „Ešte deci investícií a je zo mňa nehnuteľnosť!“

Na vychodňarskej poľovačke šljivovica zachranila vecej žvirecích životov jak caly Greenpeace dokopy.

Pýta sa malá opička:
- Mamička, prečo sme my opice také škaredé?
- To my nie, ale keby si videla toho, čo toto teraz číta.

Policajt zastaví vodiča: „Pane, prosím, môžete vystúpiť z vozidla?“
Vodič otvorí dvere a hovorí policajtovi: „Ja som pijany jak cele, poc ty dnuka...“

Skáče Angličan, Indián a Slovák z mrakodrapu. Angličan kričí: „No,no!“, Indián: „Wata,Wata!“, Slovák skočí a kričí: „Figu vata, betón!“

Prečo sa blondínka neutopí? Lebo je dutá!

Stoja vedľa seba tri obchody. Majiteľ ľavého vyvesil ceduľu: NAJNIŽŠIE CENY, majiteľ pravého ceduľu: NAJKVALITNEJŠÍ TOVAR, majiteľ stredného ceduľu: VCHOD TU.

Príde brunetka na salaš a hovorí:
- Ak uhádnem koľko máte oviec, darujete mi jednu?
- Dobre.
- Je ich 100?
- Áno. A ja ak uhádnem Vašu pôvodnú farbu vlasov, vrátite mi toho psa naspäť?

Zastaví šofér s autom pri prostitútke:
„Čo spravíš za 100 euro?“
„Všetko!“
„Tak sadaj, ideme betónovať.“

Sudoku

		6	2	4			3
	3						9
2							7
5			8				2
	1					6	
2				3			7
5							3
9							8
1			6	2	5		

9							4	7
8				6	1			
	5		3	2				
	2		8	9	7			
		4				8		
		1	2	3			5	
				8	7			9
		8	1					2
6	7							1

Uveríte?

Nové poľovné plemeno - čivava!

V posledných dňoch sa na internetových stránkach objavuje množstvo absurdných správ a mnohé z nich naozaj stoja za to. Prekvapujúcou je však potvrdená správa o tom, že SPZ zaradil medzi poľovné plemená aj čivavu. Po viacročných etologických výskumoch na Slovensku, ale hlavne v západnej Európe, sa u tohto plemena potvrdili vlohy, totožné s vlohami malých plemien poľovníckych psov, predovšetkým jazvečiek. Čivava by podľa výskumov mala zaujať svoje čestné miesto medzi poľovníckymi plemenami a uplatniť sa v pozícii vyháňačov. Predpokladáme, že táto správa bude viac diskutovaná v najbližšom období vo viacerých časopisoch špecializujúcich sa na oblasť poľovníctva.

Naše zariadenia

Chata Breinerka

Milan Longauer

Prevádzkovateľom tohto zariadenia je OZ Košice. Poskytuje ubytovanie pre 12 návštevníkov. Vybavenie objektu: elektrina, akumuláčnne pece, sporák, krb, studená a teplá voda, elektrický bojler, WC splachovacie, kúpeľňa so sprchou, kuchyňa, spoločenská miestnosť s krbom. Vonkajšie ohnisko a altánok.

Chatu nájdete tri km od Zlatej Idky v prístupe k turistickej oblasti Kojšova hoľa, ktorá je najvyšším vrcholom rovnomenného geomorfologického podcelku vo Volovských vrchoch (1 246 m n. m.). Z výrazného hôľneho vrcholu je prekrásny kruhový výhľad na panorámu Nízkych a Vysokých Tatier, ako aj celej východnej časti republiky a okolité

obce a mestá – Košice, Prešov, Margecany, Prakovce, Moldava nad Bodvou, Gelnica. Neodmysliteľnou súčasťou Kojšovskej hole sa od roku 1988 stalo Meteorologické radiolokačné observatórium Slovenského hydrometeorologického ústavu. Priaznivci bežeckého lyžovania a hlavne zjazdového lyžovania môžu navštíviť lyžiarske stredisko

Skipark Kojšová hoľa. Pre vyznávačov tohto pekného športu sú k dispozícii od decembra do konca marca upravené zjazdovky rôznych stupňov obtiažnosti. Celá rekreačná oblasť je obľúbeným miestom návštevníkov. Peší turisti, ako aj cykloturisti si môžu vychutnať hrebeňové túry, vychádzky do neďalekých dolín a okolitých vrchov.

Obec Zlatá Idka nesie už v názve dôvod jej založenia. Banské právo, ktoré táto zlatá a strieborná osada získala v roku 1349, je i rokom prvej písomnej zmienky o obci. Jej súčasná podoba sa vyformovala spojením viacerých miestnych častí, ktoré boli, ako banské osady a úpravne vydolovanej rudy, rozmiestnené po širokom okolí. Po úpadku miestneho baníctva pôvodní nemeckí obyvatelia v 16. storočí opustili Zlatú Idku, prípadne sa začali venovať inému spôsobu obživy a schádzalo sa tu už novšie nemecké obyvateľstvo, ktoré sa venovalo najmä chovu hospo-

dárskych zvierat, prevažne kôz a oviec. Podľa zachovaných dokumentov však už v roku 1696 bola Zlatá Idka čisto slovenskou dedinou. Dnes je Zlatá Idka obľúbeným chalupárskym rajom. Sakrálnou dominantou obce je kostol v jej centrálnej časti. Z historického hľadiska je vzácnou murovaná zvonica. Táto významná pamiatka sa nachádza v miestnej časti Zlatej Idky, nazývanej Rieka. Zvonicu vybudovali v roku 1823, čo koreluje s obdobím výstavby huty na výrobu striebra. Na základe toho sa predpokladá, že objekt s najväčšou pravdepodobnosťou slúžil na oznamovanie signálov, najmä v krízových situáciách. V jej priestoroch bolo zriadené banské mú-

zeum. Obec je popretkávaná vzácnymi technickými pamiatkami. Najvýznamnejšou je štôlna Breuner. V budove banskej správy, ktorá bola postavená v barokovom štýle, je dnes prevádzka hostinca. Banickú minulosť pripomínajú aj niektoré ďalšie objekty. Sú to napríklad antropogénne útvary pri potoku Ida (ryžoviská), haldy, kutacie práce a relikty niektorých prevádzkových objektov.

Zlatá Idka je skvelým miestom pre milovníkov vidieckeho prostredia, ktoré dýcha navyše bohatou banskou minulosťou. Z obce vedie viacero turistických trás do okolitej prírody.

Receptár

Diviačie karé na borievkach s čerešňovou omáčkou

Suroviny:

800 g diviačie karé, 2 PL oleja, soľ, čierne mleté korenie, 10 ks borievok, 200 ml suché červené víno

Omáčka:

2 PL cukor, 2 hrste čerešní, 300 ml mäsový vývar, soľ, čierne mleté korenie, 2 ks pomarančov, 2 PL koňaku

Postup prípravy:

Mäso očistíme, osolíme, posypeme čiernym korením a nahrubo potlčenými borievkami. Mäso opečieme na oleji zo všetkých strán, podlejeme červeným vínom, prikryjeme a v predhriatej rúre pri 240 °C za 35-40 minút upečieme. Niekoľkokrát podlejeme vlastnou šťavou.

Pri príprave omáčky najprv cukor skaramelizujeme, podlejeme vývarom, vložíme vykôstkované čerešne a 5 minút varíme. Potom dochutíme soľou, korením, pridáme šťavu z pomarančov, nastrúhanú pomarančovú kôru a koňak. Mäkké mäso nakrájame a prelejeme omáčkou. Podávame so zemiakovou kašou alebo knedľou.

Dobrá chuť

Sú naše krušpány ohrozené votrelcom z východnej Ázie?

Nepôvodné druhy organizmov sa môžu v nových biotopoch ľahko šíriť a tak ohrozovať prirodzenú rovnováhu zasiahnutého ekosystému. Vymieranie druhov alebo naopak, zväčšovanie ich areálu, sú z hľadiska evolúcie prirodzené procesy. Človek tieto procesy významne ovplyvňuje a kvôli tomu sa dejú rýchlejšie a drastickéjšie. Iba nízkemu počtu človekom introdukovaných druhov sa podarí prosperovať a šíriť sa v podmienkach nového prostredia.

Vijačka krušpánová má pestrú húsenicu dlhú až 35 mm.

Môžu mať negatívny a niekedy až dramatický dopad na ekosystém. Niektoré spomedzi takýchto invázijských druhov majú významný dopad na ekonomiku.

Vijačka krušpánová *Cydalima perspectalis* (donedávna *Diaphania* alebo *Glyphodes perspectalis*) (*Lepidoptera: Crambidae*) je pôvodný druh motýľa z východnej Ázie. V Japonsku a Kórei sa prirodzene vyskytuje a záznamy o jej rozšírení sú aj z niektorých oblastí

Húsenice spriadajú napadnuté konáriky vláknami

Číny, ďalekého východu Ruska a z Indie. Výskyt vijačky krušpánovej v Ázii je ovplyvnený hosťiteľskými rastlinami jej húsenice, krušpánmi (*Buxus* spp.), ktoré v súčasnosti boli a sú vysádzané ako okrasné dreviny.

Samičky vijačky kladú vajíčka na krušpány. Húsenice sa živia hlavne listami, ale poškodzujú aj kôru. Spriadajú konáriky vláknami. Silná defoliácia spôsobuje úhyn hosťiteľskej kroviny. Schopnosť vijačky mať viacero generácií (2–3) za rok zvyšuje jej šancu šíriť sa. Vijačka zimuje ako húsenica, v našich podmienkach najčastejšie v 3. larválnom instare. Vijačka má u nás veľmi málo alebo takmer žiadnych listožravých konkurentov a prirodzených nepriateľov, teda hlavné faktory, ktoré ovplyvňujú šírenie motýľa, sú okrem prítomnosti potravy (krušpány) teplota, dĺžka dňa a vlhkosť.

Motýľ bol prvýkrát v Európe zaznamenaný v roku 2007 na juhozápade Nemecka a v Holandsku. Rýchlo sa rozšíril do Švajčiarska a Francúzska a v súčasnosti sa vyskytuje v mnohých štátoch Európy: Anglicko, Dánsko,

Motýľ vijačky krušpánovej vyzerá exoticky.

Belgicko, Rakúsko, Česko, Maďarsko, Španielsko, Taliansko, Chorvátsko, Slovensko, Rumunsko, Turecko a Rusko. Od roku 2012 je aj u nás na Slovensku. Motýľ sa šíri v novom prostredí prirodzene, ale aj pomocou človeka sadenicami krušpánov, s ktorými sa intenzívne obchoduje po celom svete.

Krušpány majú u nás veľký štruktúrny význam v mestskej zeleni vrátane cintorínov a historických parkov (kaštiele, zámky, kostoly, kúpele a pod.). Už za krátky čas sa tento škodca prejavil u nás zničením cenných krovín a živých plotov hlavne v Bratislave. Bol však zaznamenaný aj v iných obciach predovšetkým v teplejšej časti nášho územia.

Vijačka môže mať vážny ekologický dopad na unikátne lesné biotopy v južnej a západnej Európe, kde krušpány prirodzene rastú, napr. v južnej časti masívu Massif Central vo Francúzku alebo v Pyrenejách. V Švajčiarsku pri meste Bazilej jej už podľahli veľké plochy pôvodných krušpánov (*Buxus sempervirens*).

Aktivita jej húseníc je veľmi nápadná a človek si ich najčastejšie všimne, keď uvidí poškodené alebo vyschnuté konáriky spradené navzájom

vláknami, prípadne granulky ich trusu na zemi pod krušpánmi.

Čiastočne poškodený krušpán.

Vedci a doktorandi z Ústavu ekológie lesa SAV vo Zvolene monitorujú rozšírenie vijačky krušpánovej a mieru poškodzovania krušpánov na území Slovenska od roku 2012. Touto cestou Vás prosia o pomoc so získaním údajov (lokalita výskytu, odhad poškodenia krušpánov v %, dátum pozorovania, fotografia) o tomto atraktívnom ale nebezpečnom motýľovi. Vaše potenciálne pozorovania prosím hláste na e-mailové adresy parak@savzv.sk, kulfan@savzv.sk alebo na telefónne číslo 0944 203 923, 045/52411 26.

Húsenicami zničený 2 m vysoký krušpán na Ondrejskom cintoríne v Bratislave.

Tento článok vznikol vďaka podpore v rámci operačného programu Výskum a vývoj pre projekt: Dobudovanie centra excelentnosti: Adaptívne lesné ekosystémy, ITMS: 26220120049, spolufinancovaný zo zdrojov Európskeho fondu regionálneho rozvoja.

Michal Parák, Ján Kulfan
Ústav ekológie lesa SAV, Zvolen

Kalendár historických udalostí

Jún 2014

11. jún 1607 – Cisár Rudolf II. vydal inštrukciu, na základe ktorej Dolnorakúska komora vytvorila úrad lesného šafára so sídlom v Brezne. Cieľom bolo posilnenie lesníckych záležitostí – vydaním banského poriadku v roku 1571 sa totiž pôsobnosť už predtým ustanovených lesmajstrov značne obmedzila, keďže podľa nového poriadku mali všetky práce vykonávať podľa nariadení banského majstra.

Lesný šafár bol nadriadený všetkým komorským lesníkom a vykonával dozor nad komorskými lesmi.

26. jún 1892 – V Banskej Štiavnici bola slávnostne otvorená nová budova Baníckej a lesníckej akadémie v Banskej Štiavnici. Budova bola situovaná v Hornej botanickej záhrade a boli v nej umiestnené všetky katedry, posluchárne, laboratória a zbierky

Lesníckeho odboru akadémie. Zároveň v nej boli vyčlenené miestnosti aj pre Ústrednú výskumnú stanicu pri Baníckej a lesníckej akadémii v Banskej Štiavnici.

Projekt stavby vypracoval bansko-bystrický staviteľ Eduard Čerei-Loh, spolu s ním ju realizoval podnikateľ Andrej Gečáni. V súčasnosti v budove, ktorá je zaradená medzi národné kultúrne pamiatky, sídli Stredná odborná lesnícka škola.

23. jún 1999 – Minister pôdohospodárstva Slovenskej republiky Pavel Koncoš podpísal zakladaciu listinu štátneho podniku LESY Slovenskej republiky, čím sa zavŕšili snahy o utvorenie jedného štátneho lesníckeho podniku na území Slovenska.

Marek Vanga, LDM Zvolen

Životné jubileá

Jún 2014

50 rokov

Tománková Zdenka,
sekretárka – OZ Šaštín

Jurkas Karol,
vedúci LO, LS Dechtice – OZ Smolenice

Dócze Zoltán,
vedúci LO, LS Plášťovce – OZ Levice

Ing. Orviský Juraj,
technik, LS Víglaš – OZ Kriváň

Ing. Marek Rastislav,
technik, LS Hrable – OZ Košice

Rabčan Peter,
manipulant, ES Spišská Nová Ves – OZ Prešov

Mgr. Miľanová Lubica,
vedúca LDM Zvolen – GR BB

60 rokov

Ing. Prokeš Ján,
vedúci LO, LS Antol – OZ Levice

Koniar Stanislav,
vedúci LO, LS Rimavská Sobota – OZ Rimavská Sobota

Ing. Ropovik Peter,
vedúci LS, LS Zámutov – OZ Vranov nad Topľou

Ing. Lupták Jozef,
referent MTZ, ABT, BT, RPO – OZ Kriváň

Ing. Král Ján,
vedúci LO, LS Remetské Hámre – OZ Sobrance

Ing. Bc. Rošková Mária,
VOR – kurátor – dokumentácia drevárstva,
LDM Zvolen – GR BB

Pracovné jubileá

Jún 2014

25 rokov

Paučo Jozef,
vedúci LO, LS Predajná – OZ Slovenská Ľupča

Madej Vladimír,
vedúci LO, LS Stropkov – OZ Vranov nad Topľou

30 rokov

Pepich Branislav,
vedúci LO, LS Partizánske – OZ Prievidza

Ing. Uchal Jaroslav,
vedúci RSLT Vranov nad Topľou – OZLT Banská Bystrica

35 rokov

Matiaško Jozef,
vedúci LO, LS Prievidza – OZ Prievidza

Brečková Marta,
hlavný účtovník – OZ Vranov nad Topľou

Odchod do starobného dôchodku

Podolan Štefan,
vedúci LO, LS Nové Mesto nad Váhom – OZ Trenčín

Gálik Ján,
správca IS – OZ Považská Bystrica

Štulajterová Anna,
VOR – účtovník – GR BB

Rubriku spracovala Helena Turská

Opustil nás

Dňa 30.5.2014 zomrel náš bývalý zamestnanec - bývalý vedúci SDV Stará Bystrica Stanislav Ščamba vo veku 74 rokov.

Češť jeho pamiatke.

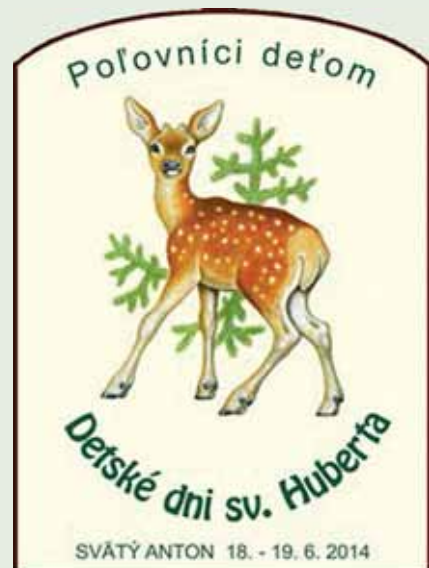
Pozvanie

Múzeum vo Svätom Antone

Dovoľte mi, prosím, srdečne Vás pozvať na Detské dni sv. Huberta, ktoré sa budú konať v areáli svätoantonského kaštieľa v dňoch 19. a 20. júna (streda, štvrtok) – každý deň od 9.00 do cca 14.00 hod. Pre deti sme pripravili zaujímavý program, v ktorom sa dozvedia veľa o živote zvierat v prírode i o práci lesníkov a poľovníkov. Budeme radi, ak - kedykoľvek počas týchto dní, navštívite naše múzeum.

Zvlášť si Vás dovoľím pozvať na nádvorie kaštieľa 19. júna o 11:30 hod. – na detské divadelné predstavenie „Legenda o sv. Hubertovi“ a predstavenie najmladšieho slovenského vábiča – 7-ročného Marka Dubovca. Po predstavení Vás pozývam na občerstvenie a neformálne stretnutie zástupcov ustanovizní, ktoré sa venujú kultúrno-vzdelávacej práci s deťmi v oblasti prezentácie lesníctva a poľovníctva.

Úprimne sa teším na stretnutie!

S úctou!

Marian Číž

Kalamity menia krajinu

Vietor s rýchlosťou nad 100 km/h pri nárazoch môže spôsobiť výrazné škody na lesných porastoch. Takýto vietor sa vyskytuje na Slovensku priemerne dvakrát za rok, najčastejšie v mesiacoch marec, august a september.

Tisícny hektárov ležiaceho dreva sú pozostatkami pôsobenia veterných smrští. Tento rok si pripomínáme pätnásť rokov od kalamity z júna 1999 v lesoch Považského Inovca. Vtedy po dlhotrvajúcom daždi prišiel silný nárazový vietor, ktorý v pohorí vyvrátil viac ako 1000 ha prevažne listnatého lesa.

Túto veternú smršť pripomína informačný panel na Lesníckom náučnom chodníku Duchonka - Kulháň v lokalite Duchonka, kde lesníci museli spracovať približne 350 tisíc kubíkov kalamitného dreva. Všetky kalamitné plochy sú v súčasnosti zalesnené a opäť plnia poslanie lesov, hlavne pôdochrannú, vodohospodársku a ďalšie dôležité funkcie.

-a5-

